

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«Середня освіта. Географія. Економіка»

підготовки першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 014 Середня освіта (Географія)

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Кваліфікація: **Вчитель географії та основ економіки**

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ

РАДОЮ

Голова вченої ради

проф. Коцан І. Я./

(протокол № 3 від “29” серпня 2018 р.

Освітня програма введена в дію з 01.09 2018 р.

Ректор

проф. Коцан І. Я./

(наказ № 843 від “29” серпня 2018 р.

Луцьк – 2018

ПЕРЕДМОВА

1. Розроблено і внесено кафедрами фізичної географії й економічної та соціальної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

2. Затверджено та надано чинності Вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Протокол № 3 від 29 березня 2018 р.

3. Склад проектної групи:

Тарасюк Н. А. – кандидат географічних наук, доцент; керівник проектної групи;

Фесюк В.О. – доктор географічних наук, професор,

Слащук А. М. – кандидат географічних наук, доцент.

Освітня програма
підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
зі спеціальності 014 Середня освіта (Географія)

Загальна характеристика (спрямованість) освітньої програми галузь знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальність 014 Середня освіта (Географія)	
Офіційна назва освітньої програми	Середня освіта. Географія. Економіка
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС, загальний термін навчання – 3 роки 10 місяців.
Цикл/рівень	НРК України – 7 рівень, FQ-EHEA – перший цикл, EQF-LLL – 6 рівень.
Передумови	Повна загальна середня освіта.
Мова(и) викладання	Українська мова.
Основні поняття та їх визначення	В освітній програмі використано основні поняття та їх визначення відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність».
Зміст освітньої програми	
Орієнтація освітньої програми	Освітня програма ґрунтується на технологіях сучасної науки та результатах сучасних наукових досліджень у сфері освіти.
Основний фокус освітньої програми	Освітня програма передбачає надання спеціальних знань та професійну підготовку у сфері дослідження проблем освіти, необхідних для подальшої професійно-наукової діяльності. Ключові слова: освіта, середня освіта, економічна і соціальна географія, фізична географія, природничо-географічні дослідження, суспільно-географічні дослідження, теорія та методика навчання географії та економіки.
Мета і завдання освітньої програми	
Мета	Здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв’язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження та складання комплексного державного екзамену в предметній області досліджень, результати якої мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
Завдання	Формування теоретичних і практичних знань з управління й організації навчального процесу та пізнавальної діяльності з предмету «Середня освіта»; набуття компетентностей з визначення пріоритетних напрямків, технологій, змісту, засобів, методів й організаційних форм досліджень в сфері освіти; здатність використання набутих знань з питань становлення та розвитку системи навчання предмету «Середня освіта»; формування та розвиток комунікативних, соціально-психологічних й організаційних компетентностей, навичок спілкування іноземною мовою в професійній діяльності.
Стиль і методика викладання освітніх дисциплін, система оцінювання	

Викладання та навчання	Комбінація лекцій, практичних занять із розв'язування проблем, виконання проєктів, дослідницькі лабораторні роботи, виробничі практики, підготовка курсової роботи.
Оцінювання	Поточний контроль, письмові та усні заліки, екзамени, державна атестація.
Наукова складова програми	
Підготовчий етап	Наукові семінари, написання тез конференцій, наукових статей, підготовка патентів, виконання проєктів, презентацій.
Завершальний етап	Складання комплексного державного екзамену.
Виробнича практика	
Практика	Виробнича практика – 5 кредитів.
Проміжкові та підсумкова атестації	
Проміжкова атестація	Цикл загальної підготовки – екзамени і заліки. Цикл професійної підготовки – екзамени і заліки, практики.
Підсумкова атестація	Результатом підсумкової атестації є складання комплексного державного екзамену із спеціальності, який має продемонструвати рівень оволодіння професійними знаннями, вміннями, навичками.
Внутрішня та зовнішня системи забезпечення якості освітньої та професійної складових підготовки бакалаврів з географії	
Внутрішня система – ресурсне забезпечення реалізації освітньої програми Специфічні характеристики кадрового забезпечення Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення Специфічні характеристики інформаційно-методичного забезпечення	100 % науково-педагогічних працівників, задіяних до викладання циклу дисциплін, що забезпечують спеціальні (фахові) компетентності бакалавра, мають наукові ступені та/або вчені звання. Використання сучасного програмного забезпечення: Google Maps, Google Earth MS Windows, MS Office, QGIS. Використання інформаційного пакету навчально-методичних матеріалів в системі управління навчанням Moodle СНУ імені Лесі Українки та авторських розробок науково-педагогічних працівників.
Зовнішня система – академічна мобільність Національна кредитна мобільність Міжнародна кредитна мобільність Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Регламентується Постановою КМУ №579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» від 12 серпня 2015 р. На основі двосторонніх договорів між СНУ імені Лесі Українки та університетами України. У рамках програми ЄС Еразмус+ на основі двосторонніх договорів між СНУ імені Лесі Українки та навчальними закладами країн-партнерів. Можливе після вивчення курсу української мови.
Результати навчання та науково-дослідницької роботи бакалаврів	
Результати навчання 1. Знання (ЗН)	1. Здатність продемонструвати глибокі знання вітчизняного і зарубіжного наукового доробку та практичного досвіду щодо теоретичних та методологічних основ навчання географії та економіки. 2. Здатність продемонструвати глибокі знання для вирішення прикладних завдань.

	<ol style="list-style-type: none"> Здатність формулювати власні авторські висновки, пропозиції та рекомендації. Здатність усвідомлювати та нести особисту відповідальність за одержані результати дослідження. Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя. Здатність нести відповідальність за навчання інших.
Результати науково-дослідницької роботи бакалаврів	Науковий продукт (статті, тези, патенти тощо).
Програмні (загальні та фахові) компетентності випускників бакалаврату	
Інтегральна компетентність (ІНТ)	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми сфери освіти у професійній діяльності або у процесі подальшого навчання, що передбачає проведення наукового пошуку та/або запровадження інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>1. Дослідницькі компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> Здатність до абстрактного мислення, синтезу, аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань. Здатність проектувати і здійснювати комплексні дослідження на основі системного наукового світогляду з використанням основних універсальних методологічних принципів та знань в області історії і філософії науки. <p>2. Мовні компетентності</p> <p>Здатність представляти наукові результати та вести наукову дискусію державною та іноземною мовою в усній та письмовій формі, володіння науковою термінологією.</p> <p>3. Комунікативні компетентності</p> <p>Здатність ефективно спілкуватися із спеціальною та загальною аудиторіями державною та іноземною мовами.</p> <p>Здатність представляти складну інформацію у зручній та зрозумілій спосіб усно і письмово, використовуючи відповідну технічну лексику та методи.</p> <p>Готовність цінувати та поважати мовну різноманітність та мультикультурність.</p> <p>Здатність до ефективної професійної взаємодії.</p> <p>4. Робота в групових проектах</p> <p>Готовність брати участь у роботі українських і міжнародних дослідницьких колективів для вирішення наукових і науково-освітніх завдань.</p> <p>Здатність працювати у великій науковій групі, розуміючи відповідальність за результати роботи, а також беручи до уваги бюджетні витрати та персональні зобов'язання.</p> <p>5. Управлінські компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> Готовність організувати роботу колективу в розв'язанні актуальних проблем освіти.

	<ul style="list-style-type: none"> Здатність працювати в умовах обмеженого часу та ресурсів, а також мотивувати та керувати роботою інших для досягнення поставлених цілей. <p>6. Викладацькі компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> Компетентність навчати учнів загальноосвітніх шкіл, студентів бакалаврського рівня на практичних заняттях. <p>7. Особистісні компетентності</p> <p>Здатність планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку.</p> <p>Здатність працювати автономно.</p> <p>Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>8. Етичні зобов'язання</p> <ul style="list-style-type: none"> Здатність слідувати етичним нормам у професійній діяльності.
Фахові компетентності (ФК)	<p>1. Загальнопрофесійні компетенції</p> <p>Компетентність виконувати оригінальні дослідження у галузі освіти та досягати наукових результатів, які створюють нові знання, із акцентуванням уваги на актуальні задачі/проблеми та використанням новітніх наукових методів.</p> <p>2. Спеціалізовано-професійні компетенції</p> <ul style="list-style-type: none"> Здатність застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних досліджень проблем і тенденцій розвитку освіти науки та системи навчання географії та економіки у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають в Україні та інших країнах світу. Здатність відокремлювати структурні елементи, які складають теоретичну та емпіричну основу системи освітніх знань. Здатність аналізувати особливості впровадження новітніх технологій у дослідження в сфері освіти, а також у теорію та методологію освітньої діяльності. Здатність аналізувати, вибирати і трактувати отриману інформацію, розуміти та описувати наукові методи, пов'язані з практикою здійснення досліджень у сфері освіти. Здатність прогнозувати науково обґрунтовані підходи до модернізації освітніх досліджень, організовувати та забезпечувати процеси пошукової діяльності. <p>3. Дослідницькі компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> Володіння сучасними методами наукового дослідження, в тому числі пошуку інформації в літературі та Інтернеті, розрізнення первинних і вторинних джерел, використання традиційних та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Узагальнене експериментальне вміння вести дослідження у сфері освіти методами пізнання (планування експерименту, вибір методу дослідження, вимірювання, опрацювання та інтерпретація одержаних результатів).

	<ul style="list-style-type: none"> • Компетентність інтерпретувати результати експериментів та брати участь у дискусіях із досвідченими науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів. • Використання методів математичної статистики; використання засобів ІКТ для опрацювання результатів експерименту та їх презентації; здатність робити висновки; оцінювання адекватності результатів експерименту; вдосконалення моделі. <p>4. Аналітичні компетентності</p> <ul style="list-style-type: none"> • Здатність проводити науковий аналіз результатів досліджень і використовувати їх в практичній діяльності. • Здатність осмислення своїх власних припущень та перевірки зроблених іншими припущень. • Здатність до формулювання ідей концепції в результаті читання, дослідження, обговорення і мозкового штурму у високо спеціалізованій, присвяченій певній темі роботі академічного або професійного спрямування. • Здатність до виявлення зв'язків між сучасними концепціями управління й організації науково-пізнавальної діяльності, наведення доказів. • Здатність до включення нових висновків в існуючі знання щодо використання засобів і методів освітніх досліджень.
Урахування відповідності запланованих результатів навчальної та наукової діяльності потребам ринку праці та потенційним роботодавцям	
Аналіз функціонування діючого бакалаврату	Бакалаврат ліцензується вперше.
Потреби ринку та роботодавців	Застосування компетентнісного підходу до створення галузевих стандартів створює передумови для більшого наближення результатів освіти до потреб та вимог ринку праці. Нині відбувається стабільне зменшення популярності серед абітурієнтів освітніх спеціальностей. Але це той напрям підготовки, який був і буде базовим для економічного та науково-технічного розвитку суспільства. За даними Державної служби зайнятості, вчителів географії та економіки в українських школах не вистачає, а багато з тих, що зараз працюють, вже пенсійного віку або близькі до нього. Тому, актуальною є потреба підготовки науково-педагогічних кадрів на бакалавраті за спеціальністю «Середня освіта».
Відповідність запланованих результатів навчальної та наукової діяльності потребам ринку праці та потенційним роботодавцям	Стан кадрового забезпечення галузі, за даними аналізу динаміки кількісних та якісних показників, вимагає вжиття заходів нормативно-правового та соціально-економічного характеру, спрямованих на досягнення структурної збалансованості та оптимізації, як по галузі в цілому, так і за окремими її підсистемами. Потреби ринку праці до професійної діяльності випускників, що засвоїли програму бакалаврату, включають рішення професійних завдань щодо

	організації, управління, науково-методичного забезпечення досліджень в галузі освіти. Відповідності запланованих результатів навчальної та наукової діяльності потребам ринку праці та потенційним роботодавцям подана у матричній формі, в якій зазначаються компетенція, знання та уміння, комунікації та автономія і відповідальність, яким мають відповідати фахівці.
Перспективи працевлаштування випускників бакалаврату	
	Випускники можуть працювати викладачами географії, природничих дисциплін та економіки у школах, училищах, коледжах та ВНЗ, в органах місцевої, регіональної та центральної влади, в комерційних структурах, природоохоронних, консалтингових, контролюючих організаціях та установах. Також бакалаври можуть працювати ґрунтознавцями, картографами, фахівцями сфери лісового господарства, експертами з оцінки землі, аналітиками з дистанційного зондування Землі, в галузі геомаркетингу, геологістики, екологічного менеджменту, екологічної експертизи, міського та регіонального планування, управління природокористуванням.

Розподіл змісту освітньої програми та навчальний час за дисциплінами

1. Розподіл змісту освітньої програми за циклами

№ з/п	Цикл підготовки	Обсяг навчального навантаження бакалавра (кредитів / %)		
		Нормативні компоненти освітньої програми	Вибіркові компоненти освітньої програми	Всього за весь термін навчання
1.	Цикл загальної підготовки	97/54,2	- / -	97/40,4
2.	Цикл професійної підготовки	82/45,8	61/25,5	143/59,6
Всього за весь термін навчання		179/74,5	61/25,5	240/100

2. Розподіл змісту освітньої програми та навчальний час за дисциплінами

Компоненти освітньої програми		Кількість кредитів / годин	Форма підсумкового контролю
1. Цикл загальної підготовки			
1.1. Нормативні навчальні дисципліни			
Історія та культура України		4/120	Екзамен
Українська мова (за професійним спрямуванням)		4/120	Екзамен
Іноземна мова (за професійним спрямуванням)		10/300	Залік Екзамен

Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів / годин	Форма підсумкового контролю
Логіка	4/120	Екзамен
Інформаційні технології в галузі знань	3/90	Екзамен
Фізичне виховання	6/180	Залік Екзамен
Творчий феномен Лесі Українки	2/60	Залік
Геохімія і геофізика	4/120	Екзамен
Загальне землезнавство	6/180	Екзамен
Геологія загальна та історична	6/180	Екзамен
Метеорологія та кліматологія	5/150	Екзамен
Гідрологія	5/150	Екзамен
Біогеографія	5/150	Екзамен
Геоморфологія і біогеографія	5/150	Екзамен
Основи раціонального природокористування та охорони природи	4/120	Екзамен
Грунтознавство з основами географії ґрунтів	4/120	Екзамен
Ландшафтознавство	5/150	Екзамен
Теорія і методологія географічної науки	4/120	Екзамен
Основи суспільної географії	5/150	Екзамен
Картографія з основами геодезії	6/180	Екзамен
Разом	97/2910	
2. Цикл професійної підготовки		
2.1. Нормативні навчальні дисципліни		
Вікова фізіологія з основами гігієни	9/270	Залік Екзамен
Педагогіка		
Психологія		
Психолого-педагогічна практика		
Педагогічна практика		
Фізична географія материків та океанів	9/270	Залік Екзамен
Регіональна економічна та соціальна географія	9/270	Залік Екзамен
Фізична географія України	4/120	Екзамен
Економічна та соціальна географія України	6/180	Екзамен
Географія промисловості	4/120	Залік
Географія АПК	4/120	Екзамен
Методика навчання географії та основ економіки	4/120	Залік
Краєзнавство	6/180	Екзамен
Курсова робота з географії	3/90	Залік Екзамен
Курсова робота з географії, основ економіки та методики навчання	3/90	Екзамен
Навчальна комплексна природничо-наукова практика	4/120	Залік
Навчальна професійно-орієнтована практика	4/120	Залік
Виробнича економіко-географічна практика	3/90	Залік
Разом	83/2490	

Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів / годин	Форма підсумкового контролю
2.2. Вибіркові навчальні дисципліни		
1.1. Політична географія. 1.2. Основи регіональної політики	4/120	Залік
2.1. Географія населення з основами демографії. 2.2. Основи економічних теорій.	4/120	Залік
3.1. Урбаністична географія. 3.2. Географія поселень	5/150	Екзамен
4.1. Регіональна соціально-економічна статистика. 4.2. Основи геології.	5/150	Екзамен
5.1. Основи соціально-економічного розвитку територій. 5.2. Історична географія з основами етнографії.	5/150	Екзамен
6.1. Географія транспорту. 6.2. Географія сфери обслуговування.	4/120	Залік
7.1. Розміщення продуктивних сил. 7.2. Децентралізація та місцеве самоврядування		
8.1. Географія науки і культури 8.2. Географія міграцій населення		
9.1. Територіально-виробничі комплекси і економічне районування. 9.2. Маркетингова географія.		
10.1. Проблеми комплексного розвитку територій. 10.2. Зарубіжні теорії суспільної географії.		
11.1. Географія світового господарства. 11.2. Географія світового ринку.		
12.1. Агробізнес. 12.2. Управління територіально-галузевим розвитком регіону		
Разом	34/1020	
Всього за навчальним планом	240/7200	

Тематика наукових досліджень

- Дослідження природи Західного Полісся (геоморфології, гідрології, геології, водних ресурсів, клімату, біологічного різномайття, охорони природи, раціонального природокористування, заповідної справи тощо).
- Оцінка природно-ресурсного потенціалу Північно-Західного регіону України та прикордонних територій.
- Оцінка сучасного екологічного стану Волинської області та розробка шляхів екологічно-безпечного стійкого розвитку.
- Аналіз екологічної безпеки Волинської області та розробка заходів для її підвищення.
- Розробка регіональної схеми екомережі Волинської області, локальних схем екомережі адміністративних районів та ОТГ.
- Оцінка сучасного та розробка перспектив розвитку природно-заповідного фонду Західного Полісся.
- Економічний потенціал та проблеми комплексного розвитку Північно-Західного регіону України та прикордонних територій.
- Територіальні особливості соціодемографічних процесів Північно-Західного регіону України та прикордонних територій.

9. Агробізнес та продовольча безпека Північно-Західного регіону.
10. Регіональні суспільно-географічні відмінності у рівнях та якості життя населення.
11. Основні напрями реформування сфери охорони здоров'я.
12. Особливості соціально-економічного розвитку регіонів України.
13. Рекреаційно-туристський потенціал Західного Полісся.
14. Туристсько-інформаційна інфраструктура м. Луцька.
15. Туристична привабливість Північно-Західної України та розробка шляхів її підвищення

АНОТАЦІЇ ДИСЦИПЛІН

Цикл загальної підготовки Нормативні навчальні дисципліни

Історія та культура України

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Історія та культура України» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтовного оволодіння студентами матеріалу щодо проблем історії та культури України, сучасної методології історичної науки, провідних теоретичних концепцій, понятійно-категоріального апарату історичної науки.

Змістові модулі: глибоке знання наукових проблем історії та культури України з найдавніших часів до початку ХХІ ст., основних етапів національно-визвольної боротьби українського народу, його протидії окупаційним та тоталітарним режимам. Вміння вільно оперувати науковими поняттями і категоріями, що пов'язані з цією проблемою.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: формування знань джерельної бази та історіографії історії та культури України з найдавніших часів до початку ХХІ ст., вміння визначити основні національні риси української культури на різних етапах її розвитку, знання історії розвитку освіти, науки, літератури та мистецтв в Україні від давніх часів до початку ХХІ ст., ходу і наслідків національних революцій в Україні, історії становлення незалежної Української держави. Вміння легко орієнтуватися в документальних джерелах, оперувати фактичним матеріалом, науковими поняттями і категоріями, володіння широким історичним контекстом.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати:

джерела до вивчення історії та культури України; основні етапи становлення та розвитку української історії та культури від найдавніших часів до початку ХХІ ст.; історичні джерела та основні шляхи формування української культури; суспільно-історичні умови розвитку української історії та культури на різних етапах її становлення; видатних діячів різних галузей історії та культури та їх внесок; найбільш відомі пам'ятки української культури у галузі літератури, архітектури, образотворчого, музичного мистецтва; основні етапи національно-визвольної боротьби українського народу та здобуття Україною державної незалежності; тощо;

Бакалаври повинні вміти: опрацьовувати історичні джерела; застосовувати відповідні наукові поняття та категорії; визначати основні закономірності та особливості розвитку української культури на певних етапах її становлення; аналізувати суспільно-історичні умови розвитку українського народу, його національної культури у контексті їх впливу на різні галузі культури; визначати основні риси та особливості української національної культури; орієнтуватися у специфічних рисах певних стилів та напрямів розвитку культури в Україні на різних етапах її становлення; виявляти та пояснювати зв'язок української культури із основними тенденціями розвитку світової культури; застосовувати здобуті знання в практичній діяльності.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 2 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

Українська мова (за професійним спрямуванням)

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням

вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтовного оволодіння студентами матеріалу щодо вирішення практичних проблем у сфері професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або опрацювання інновацій і характеризується комплексністю та/або невизначеністю умов

Змістові модулі: здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, навички міжособистісної взаємодії, здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, здатність працювати в міжнародному контексті.

Кількість кредитів: 1.

Форма контролю: екзамен

Мета навчальної дисципліни: знання та досконале володіння рідною мовою, здатність комунікативної компетенції, інформаційні вміння логічної передачі матеріалу.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основні правила оформлення найважливіших документів; правила вживання пасивних конструкцій, що характерні для ділового стилю; правила відмінювання і написання прізвищ, що складають певні труднощі в сучасному діловодстві;

Бакалаври повинні вміти: чітко визначати і користуватися двома формами ділового мовлення: усним і писемним, знати їх особливості; вміти добирати відповідні терміни з фаху для оформлення документації; логічно й послідовно подавати стислу інформацію з того чи іншого питання; поєднувати числівники з іменниками; дотримуватися норм сучасної літературної мови, не допускаючи калькування, змішування мов; логічно формувати думки, дотримуватися послідовності і точності викладу.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 1 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годиню

Іноземна мова (за професійним спрямуванням)

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін, забезпечує професійний розвиток бакалавра та спрямована на ознайомлення студентів із проблемами розв'язання складних прикладних задач та вирішення практичних проблем у сфері професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або опрацювання інновацій і характеризується комплексністю та/або невизначеністю умов.

Змістові модулі: володіння основами усної та письмової комунікації іноземною мовою, здатність до подальшого самовдосконалення у сфері англійської мови, наявність та розвиток мовних і мовленнєвих умінь (усне мовлення, аудіювання, читання та письмо).

Кількість кредитів: 10.

Форма контролю: залік, екзамен.

Мета навчальної дисципліни: здатність спілкуватися іноземною мовою, навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, цінування та повага різноманітності та мультикультурності, здатність працювати в міжнародному контексті.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: лексичний мінімум; граматичний мінімум; фонетичний мінімум;

Бакалаври повинні вміти: вільно перекладати зі словником специфічну професійну літературу; писати анотації та реферати до наукових статей; вести особисте листування; вільно користуватися лексикою ділових паперів.

Мова викладання: англійська, німецька, французька.

Термін вивчення: дисципліна вивчається продовж восьми семестрів навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 300 годин.

Логіка

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Логіка» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін, забезпечує професійний розвиток бакалавра та спрямована на формування у студентів здатності знаходити організаційно-управлінські рішення в нестандартних ситуаціях і готовність нести за них відповідальність. Здатність розв'язувати складні прикладні задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або опрацювання інновацій і характеризується комплексністю та/або невизначеністю умов.

Уміння критично оцінювати свої переваги і недоліки, обирати шляхи і засоби розвитку переваг і усунення недоліків. Усвідомлення соціальної значимості своєї майбутньої професії, оволодіння високою мотивацією щодо здійснення професійної діяльності.

Змістові модулі: Здатність до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановки мети і вибору шляхів її досягнення, оволодіння культурою мислення. Уміння критично оцінювати свої переваги і недоліки, обирати шляхи і засоби розвитку переваг і усунення недоліків.

Кількість кредитів: 6.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: уміння використовувати основні закони природничо-наукових дисциплін у професійній діяльності, використовувати знання для аналізу, узагальнення та пояснення явищ сучасного буття та володіти методологією пізнання.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: об'єкт та предмет вивчення науки логіки; логічні основи аналізу культурологічної мови; основні форми та закони абстрактного мислення; способи визначення істинності висловлювань та особливості логічних методів, що використовуються в теоретико-пізнавальній діяльності культурологів; структуру та різновиди основних форм мислення; типи об'єктивних зв'язків та відношень між ними; вимоги формально-логічних законів, дотримання яких визначає логічну правильність міркувань; правила виконання логічних операцій над поняттями, висловлюваннями, умовиводами; логічні способи доведення та спростування, прийоми ведення суперечок;

Бакалаври повинні вміти: оперувати логічною термінологією з метою визначення сфери функціонування раціонального (абстрактно-логічного) мислення; застосовувати при побудові та аналізі культурологічних текстів закони та правила логіки; правильно формулювати запитання; встановлювати відношення між висловлюваннями за істинністю; визначати логічні помилки в культурологічних текстах, в міркуваннях учасників наукового дискурсу; виявляти найтиповіші випадки порушень законів логіки, що зустрічаються в літературних творах, документальних текстах, в публічних промовах; наводити власні приклади, що ілюструють знання студента про специфіку логічної організації форм абстрактного мислення; вміти здійснювати самостійно логічні операції над поняттями, висловлюваннями, умовиводами; знаходити власні аргументи для доведення істинності певних тверджень (тез) і спростування хибності певних тверджень. використовувати знання для аналізу, узагальнення та пояснення явищ сучасного буття та володіти методологією пізнання.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 6 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

Інформаційні технології в галузі знань

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Інформаційні технології в галузі знань» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтовного оволодіння студентами матеріалу щодо розв'язання складних прикладних задач та вирішувати практичні проблеми у сфері професійної

діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або опрацювання інновацій і характеризується комплексністю та/або невизначеністю умов.

Змістові модулі: здатність виконувати пошук і збереження необхідної інформації через мережу Інтернет, уміння використовувати сервісні програми Інтернету (E-mail, ICQ, Skype), сервіси Web. 2.0, уміння працювати з відкритими електронними архівами та відкритими електронними журналами.

Кількість кредитів: .

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: набуття навичок використання інформаційних і комунікаційних технологій, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел, здатність працювати в міжнародному контексті, здатність розробляти та управляти проектами.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: історію розвитку інформатики; сучасний стан та напрямки розвитку комп'ютерної техніки та спеціальних програмних засобів корекційної освіти; основи сучасних інформаційних технологій; основи створення інформаційних систем;

Бакалаври повинні вміти: користуватися програмним інструментарієм інформаційної технології для: роботи з документами і текстами; роботи з даними, наведеними у табличній формі.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 4 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 90 годин.

Фізичне виховання

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Фізичне виховання» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтовного оволодіння студентами матеріалу щодо розв'язання складних прикладних задач та вирішення практичних проблем у сфері професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або опрацювання інновацій і характеризується комплексністю та/або невизначеністю умов.

Змістові модулі: творче використання знань з теорії і методики фізичного виховання при вирішенні педагогічних, навчально-виховних, науково-методичних завдань з врахуванням вікових та індивідуальних відмінностей дітей.

Кількість кредитів: 6.

Форма контролю: залік, екзамен.

Мета навчальної дисципліни: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, навички здійснення безпечної діяльності, здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, здатність оцінювати та забезпечувати якість робіт, що виконуються.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: володіти знаннями про набуття спеціальних фізичних якостей, які пов'язані з умовами праці (стійкість до концентрації уваги, стійкість проти шкідливих факторів середовища тощо); володіти знаннями про виховання психічних здібностей: спостережливість, розподіл та перенесення уваги, довготривала та оперативна пам'ять, оперативне мислення, емоційна стійкість, ініціативність, дисциплінованість, рішучість, уміння переносити труднощі професії;

Бакалаври повинні вміти: використовувати фізичні вправи з метою збереження та зміцнення власного здоров'я і забезпечення фахової дієздатності

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається упродовж чотирьох семестрів навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 180 годин.

Творчий феномен Лесі Українки

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Творчий феномен Лесі Українки» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін, спрямована на формування абстрактного мислення, аналізу та синтезу, знань та розуміння предметної галузі. Розвиває здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, використовувати відповідну термінологію на практиці.

Змістові модулі: базові загальні знання щодо біографічних відомостей життєпису та творчості Лесі Українки, здатність знаходити та працювати з інформацією з різних джерел (електронних, письмових, архівних та усних), компетентність у низці основних моментів творчості Лесі Українки, уміння орієнтуватися у навчальній та допоміжній літературі та користуватися літературними словниками, довідковою літературою.

Кількість кредитів: 1.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: ознайомити студентів із особливостями життєвого шляху та творчої діяльності Лесі Українки, сформувати розуміння унікальності видатної особистості, ролі її здобутків для сучасності.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: біографічні відомості життєпису Лесі Українки, специфіку виховання національного духу в сім'ї Косачів, літературні явища, угруповання, видання, якими характеризується Волинь, імена та найголовніші твори письменників, котрі були або є пов'язаними з Волинню;

Бакалаври повинні вміти: чітко формулювати основні засади світогляду Лесі Українки, визначати специфіку її творчості, вільно орієнтуватися в культурно-літературному дискурсі Волині від найдавніших часів до наших днів, оцінювати творчість літераторів, пов'язаних із Волинню, орієнтуватися у навчальній та допоміжній літературі та користуватися літературними словниками, довідковою літературою.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 1 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 60 годин.

Геохімія і геофізика

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Геофізика і геохімія» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтового оволодіння студентами матеріалу щодо геохімічної та геофізичної будови планети, формування спеціальних знань у сфері професійної діяльності, їх використання при здійсненні комплексних фізико-географічних досліджень території.

Змістові модулі: розуміння місця геохімічних та геофізичних процесів у формуванні ландшафтів, уміння сформулювати мету, визначити завдання, об'єкт, предмет, підібрати адекватні та ефективні методи геохімічних та геофізичних досліджень.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: здатність розуміти процеси міграції хімічних елементів в екосистемах, вміння визначати зв'язок геохімічних та геофізичних чинників з різноманітним ландшафтом.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: понятійний апарат геохімії та геофізики та суміжних наук (це необхідно для розуміння природних процесів), основні властивості хімічних елементів, геохімічні та геофізичні процеси, які відбуваються в екосистемах;

Бакалаври повинні вміти: користуватися методами геохімічних і геофізичних досліджень, залучати методи суміжних наук для вирішення геохімічних і геофізичних питань,

пояснювати геохімічні і геофізичні процеси і явища у взаємозв'язку з природними умовами, враховуючи можливе господарське використання, визначати геохімічні і геофізичні характеристики природних об'єктів.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 4 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

Загальне землезнавство

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Загальне землезнавство» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтового оволодіння студентами матеріалу щодо процесів і явищ, які відбуваються у географічній оболонці, а також розуміння астрономічних умов розвитку географічної оболонки, розуміння рухів Землі у Всесвіті та їхній вплив на розвиток географічної оболонки.

Змістові модулі: суть процесів і явищ, що відбуваються у різних частинах географічної оболонки, геофізичних умов розвитку та енергетичну взаємодію в межах географічної оболонки, загальні термодинамічні умови на Землі, основні види горизонтальних та вертикальних структур Землі, характеристика геосфер.

Кількість кредитів: 2.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: здатність встановлювати межі географічної оболонки та границі геосфер, розуміти закони саморегуляції географічної оболонки та наводити їх приклади, формування практичних умінь і навичок оцінювання впливу природних та антропогенних чинників на компоненти географічної оболонки, вільно володіти номенклатурою географічних назв, уміти їх показувати на картах різної розмірності.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: систему географічних наук; історію розвитку знань про Землю та історію основних географічних відкриттів, астрономічні умови розвитку ГО, рухи Землі у Всесвіті та їхній вплив на розвиток ГО, геофізичні умови розвитку ГО, енергетичну взаємодію в межах ГО, загальні термодинамічні умови на Землі, основні ендегенні процеси в ГО, основні екзогенні процеси в ГО, хімічний склад Землі та геосфер, основні геохімічні процеси в ГО, теорії походження Землі та її до геологічного етапу розвитку, історію розвитку поверхні Землі та життя на Землі за підрозділами геохронологічної таблиці, межі ГО та границі геосфер, закони саморегуляції ГО та наводити їх приклади, структуру геосфер, сутність ландшафтної сфери Землі та її структуру, динамічні процеси в геосферах та їх енергетику, кругообіги в ГО;

Бакалаври повинні вміти: розрізняти основні види горизонтальних та вертикальних структур ГО, характеризувати структурні елементи геосфер, наводити приклади кругообігів речовини та енергії у ГО, вільно володіти номенклатурою географічних назв у заданому обсязі, уміти їх показувати на картах різної розмірності, навчитися аналізувати, обробляти і використовувати в процесі практичної діяльності статистичні, картографічні, інформаційні комп'ютерні джерела, що характеризують основні параметри ГО, їх зміни та вплив на екологічні процеси.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 1 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 180 годин.

Геологія загальна та історична

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Геологія загальна та історична» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є формування у студентів здатності використовувати геологічну інформацію та спеціальні

знання в теоретичних та практичних цілях у сфері професійної діяльності, при здійсненні комплексних фізико-географічних досліджень території.

Змістові модулі: процеси утворення мінералів, гірських порід та корисних копалин, вплив геологічних чинників на формування природних ресурсів досліджуваного регіону.

Кількість кредитів: 2.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: дослідити вплив геологічних процесів на географічне середовище.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: понятійний апарат геології та суміжних наук (це необхідно для розуміння геологічних процесів), основні мінерали та гірські породи, геологічні процеси, які формують рельєф Землі та корисні копалини.

Бакалаври повинні вміти: користуватися методами геологічних досліджень, геологічного та структурного аналізу, залучати методи суміжних наук для вирішення геологічних питань, пояснювати геологічні процеси і явища у взаємозв'язку з природними умовами, враховуючи можливе господарське використання, визначати мінерально-петрографічні та геологічні характеристики природних об'єктів, користуватися методами геологічних досліджень, геологічного та структурного аналізу, залучати методи суміжних наук для вирішення геологічних питань, пояснювати геологічні процеси і явища у взаємозв'язку з природними умовами, враховуючи можливе господарське використання, визначати мінерально-петрографічні та геологічні характеристики природних об'єктів.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 1 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 180 годин.

Метеорологія та кліматологія

Анотація навчальної дисципліни.

Кількість кредитів: 2.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: формування здатності до гнучкого аналізу і синтезу на основі створення цілісних уявлень, образів атмосферних явищ і процесів, що ґрунтуються на комплексному підході до вивчення географічних аспектів взаємодії природних компонентів в їх єдності та взаємозв'язку, розуміння суті фізичних процесів в атмосфері Землі, здатність застосовувати їх знання для різних потреб життєдіяльності людини.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основні поняття метеорологічного й кліматологічного змісту, сутність завдань метеорології та кліматології як наук, їх практичну значимість, особливості будови атмосфери та розподілу метеопоказників у просторі й часі, методи спостережень за станом атмосфери, чинники кліматотворення та класифікацію кліматів Землі;

Бакалаври повинні вміти: пояснювати природу атмосферних процесів і явищ, виконувати елементарні метеоспостереження та аналізувати їх результати, працювати з кліматичними картами, аналізувати синоптичні ситуації, давати оцінку причинам виникнення несприятливих погодних явищ (посух, суховіїв, приморозків тощо), характеризувати кліматичні ресурси та їх використання, користуватися спеціальною науково-технічною літературою, спеціальними метеорологічними таблицями та кліматичними довідниками.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 2 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

Гідрологія

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Гідрологія» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтового оволодіння студентами матеріалом щодо властивостей гідросфери та її складових частин (поверхневих, підземних та морських вод).

Змістові модулі: здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між направленістю гідрологічних та метеорологічних процесів і станом водного об'єкта, формування практичних умінь і навичок оцінювання впливу природних та антропогенних чинників на водні ресурси.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: розуміння суті процесів і явищ, що відбуваються у різних частинах гідросфери, фізичних властивостей та складу води, закономірностей кругообігу води, гідрологічного режиму водних об'єктів.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: властивості та склад води; будову гідросфери; кругообіг води на земній кулі; види водних об'єктів; методи гідрологічних досліджень; умови формування та методи оцінювання водних ресурсів конкретних регіонів;

Бакалаври повинні вміти: проводити польові гідрологічні дослідження на водних об'єктах (температура, рівні, витрати води), визначати на карті морфометричні характеристики басейну річки (довжину, середню та максимальну ширину, площу); будувати гідрографи гідрологічного поста, описувати інформацію про гідрологічний режим водних об'єктів, оцінювати якість води за нормативними ГДК.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 1 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

Біогеографія

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Біогеографія» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтового оволодіння студентами знаннями в галузі біогеографії, методологічними засадами наукових природничих досліджень, організації їх проведення та методології використання результатів, застосовувати новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень біорізноманіття та охорони природи.

Змістові модулі: встановлювати причинно-наслідкових зв'язків між явищами і процесами в біосфері, знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і розвитку Землі як природної системи, базові знання з природничих дисциплін при вивченні органічного світу, аналіз даних спостережень за допомогою сучасних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах, застосування кількісних методів при дослідженні біосфери, знання і використання специфічних для біогеографії теорій, парадигм, концепцій та принципів, дослідження природних об'єктів та процесів в польових і лабораторних умовах, опис, аналіз, документування і звіт, планування, організація та проведення досліджень і підготовка звітності, ідентифікація та класифікація відомих і реєстрація нових видів живих організмів.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: використання професійно профільованих знань в галузі природничих наук для дослідження явищ і процесів, збереження природного навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основні поняття курсу, особливості, завдання, функції, структуру, методи біогеографії, історію розвитку вчення про біосферу, принципи визначення меж

біосфери та роль організмів в кругообігу речовини у біосфері, основні гіпотези походження життя на Землі та положення еволюційної теорії, історію розвитку органічного світу Землі, основи систематики організмів у біосфері та принципи виділення систематичних одиниць, ознаки та особливості біоценозів, стадії їх виникнення, динаміку та класифікацію, принцип виділення ареалів видів, типи ареалів, центри походження культурних рослин та свійських тварин, засади флористичного, фауністичного та біотичного районування, ендемічні та реліктові види; осередки збереження біорізноманіття планети;

Бакалаври повинні вміти: обґрунтовувати та пояснити визначення основних понять та категорій курсу, виділяти основні історичні етапи розвитку і становлення біогеографії, давати комплексну біогеографічну характеристику території, обґрунтовувати на основі закономірностей та основних екологічних законів особливості пристосування організмів до життя в навколишньому середовищі, правильно читати латинські назви рослин і тварин, на основі аналізу ознак - визначати назви та їх систематичне положення, самостійно знаходити та аналізувати джерела біогеографічної інформації, які стосуються питань збереження біорізноманіття в регіонах світу, обґрунтовувати необхідність виділення центрів збереження біорізноманіття та природоохоронних об'єктів, спрямовувати свою науково-дослідницьку діяльність на вирішення регіональних проблем збереження біорізноманіття.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 3 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

Геоморфологія і палеогеографія

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Геоморфологія і палеогеографія» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтового оволодіння студентами знаннями щодо будови, походження, морфології, динаміки рельєфу земної поверхні, історії розвитку фізико-географічних умов планети.

Змістові модулі: вміння аналізувати морфологію рельєфу, визначати його генезис і вік, відтворювати етапи розвитку, встановлювати інтенсивність змін під впливом ендемічних та екзогенних чинників, здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні рельєфу та геоморфологічних процесів, вміння аналізувати фізико-географічні умови, які існували у минулому на поверхні Землі, прогнозувати розвиток геоморфологічних процесів та конкретних форм рельєфу, оцінювати придатність рельєфу для господарського використання та визначати заходи щодо регулювання прояву несприятливих процесів.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: засвоєння основних теоретико-методологічних положень геоморфологічної науки, вміння аналізувати умови й чинники формування й розвитку рельєфу, розуміння ролі геоморфологічних процесів у формуванні географічного середовища, вміння виявляти та аналізувати потенційні наслідки прояву рельєфоутворюючих процесів для життєдіяльності людини, здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, здатність до системного мислення при вирішенні завдань практичного змісту.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: елементи, форми й типи рельєфу, класифікації рельєфу, загальні закономірності будови рельєфу Землі та історію його розвитку, чинники й процеси геоморфогенезу, їх класифікації та роль у рельєфоутворенні, методи геоморфологічних і палеогеографічних досліджень;

Бакалаври повинні вміти: «читати» рельєф за картами (геоморфологічними, топографічними, фізичними), проводити морфографічний і морфометричний аналізи рельєфу у камеральних умовах (на основі картографічних матеріалів, фотографій, аеро- та космознімків тощо),

давати загальну орографічну характеристику території, будувати й аналізувати геолого-геоморфологічні профілі, стратиграфічні розрізи, геоморфологічні та палеогеографічні карти.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 3 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

Основи раціонального природокористування та охорони природи

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Основи раціонального природокористування та охорони природи» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтового оволодіння студентами знаннями щодо сучасного процесу використання природних ресурсів, методології відповідних досліджень, проблем геосистем, стану природних, технічних та соціальних компонентів географічної оболонки, класифікації, структури, особливостей використання і переробки різних видів природних ресурсів.

Змістові модулі: вміння здійснювати детальний аналіз природно-ресурсного потенціалу, структури та особливостей використання природних ресурсів, виявляти існуючі впливи на компоненти геосистем унаслідок природокористування, визначати основні проблеми та можливості їх вирішення, обґрунтовувати оптимальні напрямки здійснення природоохоронної діяльності.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: формування знань про особливості використання природних ресурсів в сучасний період, основні геоекологічні проблеми, пов'язані з цим, про місце раціонального природокористування і охорони природи в системі сучасних наук.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: теоретичні аспекти сучасного процесу використання природних ресурсів, методологію відповідних досліджень, проблеми геосистем, стан природних, технічних та соціальних компонентів географічної оболонки, класифікації, структуру, особливості використання і переробки різних видів природних ресурсів та вплив цих видів діяльності на довкілля, економічні та правові аспекти управління природокористуванням, напрямки оптимізації стану геосистем внаслідок природокористування;

Бакалавр повинні вміти: здійснювати геоекологічний та господарський аналіз природно-ресурсного потенціалу геосистем, визначати доцільність, можливість та особливості використання різних видів природних ресурсів та оцінювати ймовірний вплив на компоненти природи, знаходити шляхи вирішення основних проблем.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 6 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Передбачає формування знань про властивостей ґрунтового покриву та чинників ґрунтоутворення, географічні особливості поширення ґрунтів.

Змістові модулі: суть процесу ґрунтоутворення, оцінка впливу природних та антропогенних чинників на процес ґрунтоутворення, номенклатура поширення ґрунтів.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: розуміння суті процесів, що відбуваються в ґрунтах, аналіз морфологічних ознак, закономірності поширення ґрунтів на планеті.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: теоретичні основи ґрунтознавства, хімічні і фізичні властивості ґрунтів, процеси ґрунтоутворення, їх чинники, антропогенний вплив на ґрунтовий покрив;

Бакалаври повинні вміти: визначати і описувати поширення ґрунтів, спостерігати процеси і явища, що відбуваються в ґрунтах, аналізувати ґрунтові карти, будувати ґрунтові розрізи, індексувати генетичні горизонти ґрунтів.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 3 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

Ландшафтознавство

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Ландшафтознавство» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтового оволодіння студентами матеріалу щодо причинно-наслідкових зв'язків та нерозривної єдності усіх природних компонентів ландшафтної сфери Землі,

Змістові модулі: історія виникнення та зародження ландшафтознавства, будову ландшафтної сфери Землі та морфологічну структуру ландшафтів, систематику і класифікацію природних і антропогенних ландшафтів та їх основні класифікаційні одиниці.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: визначення елементів морфологічної структури ландшафту (фація, урочище, – підурочище, місцевість, ландшафт), ландшафтної диференціації земної поверхні загалом і України, зокрема, встановлення суті динамічних і міграційних процесів в геосистемі.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: будову ландшафтної сфери Землі та морфологічну структуру ландшафтів, систематику і класифікацію природних і антропогенних ландшафтів та їх основні класифікаційні одиниці, моделі природних й інтегральних геосистем, їх властивості та характерні риси; загальні риси ПТК та їх класифікація, природні конфігурації ландшафтів та сучасний погляд на інтерпретації ландшафту;

Бакалаври повинні вміти: побудувати комплексний ландшафтний профіль по заданому напрямку, володіти методикою польових ландшафтних досліджень, здійснювати аналіз рельєфу як фактора диференціації ландшафтів, складати картосхеми фактичного матеріалу, складати ландшафтну карту-гіпотезу аерофотоматеріалів різного масштабу, здійснювати картографування ПТК різного таксономічного рангу.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 3 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

Теорія і методологія географічної науки

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Теорія і методологія географічної науки» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтового оволодіння студентами знаннями щодо методологічних засад здійснення географічних досліджень, використання філософських та загальнонаукових підходів в географії, розуміння місця та ролі географії в системі сучасних наук.

Змістові модулі: суть теорії та методології географічної науки, оволодіння принципами географічних підходів та можливостями їх впровадження в різні галузі географічної науки, ознайомлення із загальнонауковими підходами, що необхідні для розв'язання проблем у географічній оболонці, набуття навичок застосування системного та ландшафтно-екологічного та інших підходів для отримання достовірних результатів географічних досліджень.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: оволодіння теоретико-методологічними засадами дослідження географічної оболонки та її складових, просторово-часовими закономірностями територіальної диференціації, характеру взаємозв'язків між природними компонентами, прояву сучасних фізико-географічних процесів, регіональними особливостями впливу природних умов на господарську діяльність і проживання людей, а також антропогенного впливу на зміни природних умов і природних ресурсів протягом історичного часу.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: теоретичні питання теорії та методології географічних досліджень, структуру науки, основні парадигми, теорії, вчення, концепції, класифікації методів дослідження, філософські та загальнонаукові методи, що допомагають здійснювати географічні дослідження, конкретно-наукові (географічні) методології дослідження; традиційні та новітні підходи щодо вирішення проблем географії;

Бакалаври повинні вміти: здійснювати аналіз можливостей використання теорії та методології географічної науки; підбирати підходи та методологію для вирішення конкретних завдань; застосовувати отримані знання на практиці.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 5 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

Основи суспільної географії

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Основи суспільної географії» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтовного оволодіння студентами знаннями з теорії, історії та методики суспільної географії як фундаментальної науки, формування у майбутніх фахівців з географії основних понять, категорій, законів і закономірностей територіальної організації суспільства, просторової диференціації природного середовища, населення та його господарської діяльності.

Змістові модулі: виявлення закономірностей розвитку суспільно-географічних досліджень, визначення ролі різних чинників та факторів у формуванні та розвитку суспільної географії в Україні, використання методологічного апарату суспільної географії.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: розуміння сутності географічних процесів та явищ, вивчення підходів щодо структуризації суспільної географії, визначення особливостей історичного розвитку суспільної географії в світі в цілому та в Україні, зокрема, зв'язок з іншими науками, визначення перспектив розвитку суспільної географії.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: місце суспільної географії в системі географічних і економічних наук, її науковий статус та зв'язок з економічними, соціологічними, історичними науками, демографією, етнографією, статистикою тощо; структуру суспільної географії; методи дослідження суспільної географії, їх систематизацію та класифікацію, етапи розвитку світової суспільної географії та суспільної географії в Україні, основні суспільно-географічні організації, центри та школи в Україні, основні терміни, поняття і категорії суспільної географії;

Бакалаври повинні вміти: розрізняти загальний та конкретний об'єкти дослідження суспільної географії, виявляти закономірності розвитку суспільно-географічних досліджень, визначати роль різних чинників та факторів у формуванні та розвитку суспільної географії в Україні, виявляти властивості та функції території, розкривати їх сутність, аналізувати суспільно-географічні зв'язки, відношення та процеси, характеризувати суспільно-географічне положення певної території за видами та рівнями життєдіяльності суспільства,

оцінювати його якісно та кількісно, пояснювати поняття «територіальна організація» та «розміщення», аналізувати форми територіальної організації суспільства, аналізувати практичне значення суспільно-географічного районування.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 5 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

Картографія з основами геодезії

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Картографія з основами геодезії» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є формування знань, умінь та навичок при роботі з картою як потужним засобом комунікації (комунікативна). Студенти набувають здатності отримувати, опрацьовувати, систематизувати, використовувати, зберігати та передавати різноманітну інформацію, що відображена на географічних картах (інформаційна), отримувати нові знання про дійсність за допомогою картографічних творів, застосовуючи при цьому картографічні методи дослідження (пізнавальна), екстраполювати розвиток природних та суспільних об'єктів, явищ і процесів у просторі і часі за допомогою географічних карт (прогностична).

Змістові модулі: глибоке і адекватне пізнання навколишнього світу шляхом використання карт як зменшених, узагальнених, просторових, образно-знакових моделей дійсності (когнітивна), прояв творчої діяльності при проведенні дослідження за допомогою географічної карти (творча), використання картографічної термінології, що визначає рівень її соціабельності (соціальна), визначення достовірності, сучасності і точності картографічної інформації (медіа компетенція).

Кількість кредитів: 6.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: розв'язання складних задач і проблем з використанням знань про географічні карти, уміння та навички користування нею у професійній діяльності або у процесі навчання для вирішення практичних і теоретичних задач в реальних ситуаціях життя (професійна).

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: будову та принцип роботи геодезичних приладів, методику побудови планових і висотних геодезичних мереж, методику виконання планових лінійно-кутових вимірювань та методику визначення перевищень, обчислення координат та висот точок місцевості, технологію виконання топографічного знімання, науково-методичні основи картографії, історію картографічної науки, структурно-функціональні особливості тематичного картографування, методи та технології картографування, основні елементи географічної карти, способи картографічного зображення та засоби картографічного відображення, математичні елементи географічної карти, види, властивості, структуру, форми представлення та відображення геопросторової інформації;

Бакалаври повинні вміти: читати топографічні карти і плани, визначати географічні і прямокутні координати точок місцевості, вимірювати горизонтальні і вертикальні кути та відстані, виконувати побудову та врівноважувати геодезичні мережі, виконувати основні польові геодезичні роботи, застосовувати методи картографічного моделювання, укладати та оформлювати тематичні географічні карти, здійснювати аналіз картографічного зображення із використанням картографічного методу дослідження.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 2 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 180 годин.

Цикл дисциплін професійної підготовки Нормативні навчальні дисципліни

Вікова фізіологія з основами гігієни

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Вікова фізіологія з основами гігієни Фізична географія материків і океанів» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтовного оволодіння студентами матеріалу щодо розв'язання складних спеціалізованих задач та практичних завдань у сфері професійної діяльності (у т.ч. у процесі навчання), що передбачає застосування новітніх теорій та методів при вивченні особливостей функціонування організму дітей та підлітків в процесі росту та розвитку та вміння застосовувати ці знання для охорони і зміцнення здоров'я школярів.

Змістові модулі: Вікові особливості дитячого організму, правильна організація і проведення навчальної та виховної роботи з дітьми, розробка і проведення заходів з особистої та громадської гігієни, збереження здоров'я школярів, підтримання їх високої працездатності.

Кількість кредитів: 9.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: формування знань щодо вікових особливостей фізіологічних систем організму дітей та підлітків; вивчення законів, що визначають їхню діяльність, механізми регуляції, взаємодію з навколишнім середовищем; складники і чинники формування здорового способу життя, вироблення практичних навичок визначення фізичного розвитку та рівня здоров'я школярів; профілактики інфекційних захворювань, здатність проваджувати заходи, спрямовані на профілактику шкідливих звичок.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: фізіологічні явища як причинно-обумовлені процеси, які змінюються у філогенезі й онтогенезі; організацію фізіологічних явищ з урахуванням основних принципів біологічної кібернетики (інформаційні процеси, саморегуляція, системність); чинники зовнішнього середовища і їх специфіку дії відповідно до вікових особливостей організму людини; методи загартування організму дітей; методи профілактики інфекційних захворювань;

Бакалаври повинні вміти: використати отримані знання для аналізу і вирішення проблемних ситуаційних задач у майбутній професійній діяльності; самостійно робити висновки й розробляти систему рекомендацій з гігієни опорно-рухового апарату, сенсорних систем, кровообігу та дихання, харчування з тим, щоб удосконалити режим дня і відпочинку дітей, організацію навчання і праці, зберегти та зміцнити їх здоров'я; добирати та цілеспрямовано організовувати заходи, які б сприяли розширенню функціональних та адаптивних

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається упродовж 5 і 6 семестрів навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 270 годин.

Педагогіка

- сучасні педагогічні технології

- методика виховної роботи

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Педагогіка» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтовного оволодіння студентами матеріалу щодо Здатність формувати цілісний і науковий світогляд. Вміння продукувати наукові ідеї, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, вирішувати комплексні проблеми в процесі дослідницької та професійної діяльності, проводити оригінальне науково-педагогічне дослідження.

Змістові модулі: Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Схильність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. Здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати в команді.

Навички міжособистісної взаємодії. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків. абстрактне мислення, аналіз та синтез, пошук, обробка та оцінювання інформації, процесів та явищ з різних джерел з метою виявлення регіональних проблем, формулювання висновків (рекомендацій), вироблення рішень на основі логічних аргументів, забезпечення якості виконуваних робіт з урахуванням національних та міжнародних вимог, адаптації та дії в умовах сучасних викликів господарської діяльності людини, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між явищами і процесами в географічній оболонці та її регіональних складових.

Кількість кредитів: 9.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: Поглиблення і розширення теоретичних знань та формування практичних умінь пов'язаних із загальним вивченням педагогіки. Здатність кваліфіковано виконувати функції викладача; здатність оптимально використовувати методи та форми навчання у практичній діяльності; здатність до самостійної науково-педагогічної діяльності. Поглиблення і розширення теоретичних знань та формування практичних умінь пов'язаних із загальним вивченням педагогіки. Здатність кваліфіковано виконувати функції викладача; здатність оптимально використовувати методи та форми навчання у практичній діяльності; здатність до самостійної науково-педагогічної діяльності.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: теоретичні основи педагогіки; суть і структура процесу виховання, особливості, принципи, закономірності, методи і форми його організації; сутність процесу навчання, основні етапи процесу засвоєння знань, зміст освіти, принципи, методи, форми організації навчального процесу, способи перевірки й оцінки навчальних досягнень учнів; наукові основи управління закладами освіти, організації методичної роботи, внутрішкільного керівництва і контролю.

Бакалаври повинні вміти: планувати педагогічну діяльність, усвідомлювати мету і конкретизувати її у завданнях; здійснювати навчання і виховання учнів відповідно до педагогічних закономірностей і принципів; чітко визначати зміст, основні форми та методи навчально-виховної роботи; поєднувати навчальну та позанавчальну роботу для досягнення поставленої мети; використовувати розмаїття форм і методів виховних впливів на вихованців залежно від педагогічних ситуацій; вивчати дитячий колектив, впливати на його формування; впливати на діяльність і поведінку дітей засобами заохочення та покарання; аналізувати одержані результати і визначати подальші заходи; самокритично ставитися до здобутків і недоліків, вживати заходи щодо усунення останніх; постійно підвищувати свою педагогічну культуру; використовувати досягнення педагогічної науки і практики у власній діяльності.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається упродовж 5 і 6 семестрів навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 270 годин.

Психологія

- основи психології

- вікова, педагогічна та спеціальна педагогіка

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Психологія» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є формування знань, умінь та навичок розв'язувати складні прикладні задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або опрацювання інновацій і характеризується комплексністю та/або невизначеністю умов.

Змістові модулі: глибоке і адекватне пізнання навколишнього світу шляхом використання карт як зменшених, узагальнених, просторових, образно-знакових моделей дійсності

(когнітивна), прояв творчої діяльності при проведенні дослідження за допомогою географічної карти (творча), використання картографічної термінології, що визначає рівень її соціабельності (соціальна), визначення достовірності, сучасності і точності картографічної інформації (медіа компетенція).

Кількість кредитів: 6.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: Уміння використовувати нормативні правові документи у своїй діяльності.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основи вікової психології: предмет, методи, основні закономірності, принципи і структуру науки, її сучасні теоретичні концепції; загальні закономірності розвитку психіки людини: умови, чинники, рушійні сили; особливості пізнавальних процесів, емоційно-вольової, мотиваційної сфер, індивідуально-психологічних характеристик людей різного віку; основи педагогічної психології: психологічні особливості навчання та виховання, види соціальних інститутів виховання і методів формування творчої активної особистості на різних етапах онтогенезу, психологічну сутність педагогічної діяльності;

Бакалаври повинні вміти: застосовувати отримані знання з вікової психології для організації діяльності і спілкування особистості в різні вікові періоди, для створення умов, що сприяють конструктивному психічному розвитку людини; враховувати в навчально-виховному процесі сензитивні періоди розвитку людини; враховувати вікові особливості дитини в психолого-педагогічній роботі; орієнтуватися в сучасних підходах та технологіях навчання знанням і поняттям, формування умінь і навичок; орієнтуватися на нормативи кожного вікового періоду у психодіагностичній та психокорекційній роботі; аналізувати витоки психологічних проблем індивіда в його онтогенезі. застосовувати отримані знання з вікової психології для організації діяльності і спілкування особистості в різні вікові періоди, для створення умов, що сприяють конструктивному психічному розвитку людини; враховувати в навчально-виховному процесі сензитивні періоди розвитку людини; враховувати вікові особливості дитини в психолого-педагогічній роботі; орієнтуватися в сучасних підходах та технологіях навчання знанням і поняттям, формування умінь і навичок; орієнтуватися на нормативи кожного вікового періоду у психодіагностичній та психокорекційній роботі; аналізувати витоки психологічних проблем індивіда в його онтогенезі.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 2 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 180 годин.

Психолого-педагогічна практика

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Психолого-педагогічна практика» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є формування знань, умінь та навичок Знання про взаємозв'язок процесу навчання з психологічними та віковими особливостями розвитку особистості. Вміння використати їх у практичній діяльності при організації навчально-виховної роботи з учнями.

Змістові модулі: Знання про особливості чуттєвого і абстрактного пізнання та вміння їх використовувати при формуванні географічних знань.

Кількість кредитів: 6.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: Знання про психологічні та вікові особливості школярів. Вміння забезпечувати активізацію навчально-виховної діяльності. Вміння складати психолого-педагогічну характеристику на учня та на учнівський колектив.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: зміст та головні завдання психодидактики; особливості взаємозв'язку процесу навчання з психологічними характеристиками школярів та студентів; вікові

особливості розвитку особистості; закономірності та особливості чуттєвого і абстрактного пізнання; особливості таких процесів особистості як відчуття та сприйняття, увага, пам'ять, мислення, уява, мова; шляхи активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів та студентів; взаємозв'язок проведення виховної роботи у з психологічними та віковими характеристиками колективу;

Бакалаври повинні вміти: розробляти технологічні варіанти формування понять і закономірностей у взаємозв'язку з психологічними особливостями школярів; розробляти методичні прийоми формування знань, спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності школяра; систематизувати навчальну інформацію на основну та допоміжну, виділяти провідні географічні поняття і закономірності; складати психолого-педагогічну характеристику на учня та на учнівський колектив; обґрунтовувати методичні особливості організації виховної роботи у взаємозв'язку з психологічними та віковими особливостями учнівського колективу.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 2 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 180 годин.

Педагогічна практика

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Педагогічна практика» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є формування знань, умінь та навичок Знання закономірностей процесу формування географічних знань та розвиток навичок самостійно і творчо застосовувати їх на практиці. Вміння забезпечувати активний пізнавальний процес учнів, у ході якого здійснюється їх підготовка до практичної діяльності.

Змістові модулі: Розвиток навичок самостійно планувати і проводити уроки, виховну роботу та позакласні заходи з урахуванням сучасних вимог школи.

Кількість кредитів: 6.

Форма контролю: екзамен.

Мета навчальної дисципліни: Творче втілення на практиці інноваційних і традиційних методик та передового педагогічний досвіду при організації навчально-виховної роботи з учнями. Розвиток вмінь використовувати різні форми навчально-виховної роботи, засоби і методи навчання та прийоми організації відповідної роботи з учнями. Вміння організовувати психолого-педагогічні спостереження за учнівським колективом.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основні завдання та проблеми методики викладання географії у практичній діяльності вчителя сучасної школи; найважливіші закономірності процесу формування географічних знань; теоретичні та методичні основи використання принципів, методів, засобів та форм організації навчання у процесі вивчення географії; особливості методичної та психолого-педагогічної діяльності учителів-географів та вимоги до веденням основної документації вчителя географії, структуру, зміст, головні завдання курсів географії загальноосвітньої школи та методичні особливості їх вивчення;

Бакалаври повинні вміти: самостійно і творчо застосовувати на практиці знання, одержані в університеті; аналізувати, узагальнювати і творчо втілювати у життя передовий педагогічний досвід; вміти цілеспрямовано спостерігати за навчально-виховною роботою вчителів та аналізувати її методичні особливості; вміти організовувати психолого-педагогічні спостереження за учнівським колективом; самостійно планувати і проводити уроки, виховну роботу та позакласні заходи з урахуванням сучасних вимог школи; володіти навичками використання різних форм роботи та засобів і методів навчання; виконувати функції класного керівника та планувати відповідну роботу; обґрунтовувати сукупність дидактичних умов, які сприяють ефективному вивченні географії

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 2 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 180 годин.

Цикл професійної підготовки Нормативні навчальні дисципліни

Фізична географія материків і океанів

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Фізична географія материків і океанів» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтовного оволодіння студентами матеріалу щодо розв'язання складних спеціалізованих задач та практичних завдань у сфері професійної діяльності (у т.ч. у процесі навчання), що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних фізико-географічних досліджень регіонів планети.

Здатність проводити дослідження природних явищ та процесів у різних регіонах планети з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

Змістові модулі: абстрактне мислення, аналіз та синтез, пошук, обробка та оцінювання інформації, процесів та явищ з різних джерел з метою виявлення регіональних проблем, формулювання висновків (рекомендацій), вироблення рішень на основі логічних аргументів, забезпечення якості виконуваних робіт з урахуванням національних та міжнародних вимог, адаптації та дії в умовах сучасних викликів господарської діяльності людини, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між явищами і процесами в географічній оболонці та її регіональних складових.

Кількість кредитів: 9.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: оволодіння теоретичним матеріалом, вироблення навичок в картографуванні фізико-географічних об'єктів, орієнтування в загальногеографічних картах та вміння показувати на них елементи фізико-географічної номенклатури, аналіз складу і будови геосфер (у відповідності до спеціалізації) в різних просторово-часових масштабах.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: об'єкт, предмет і методи регіональної фізичної географії, сучасні наукові погляди на виникнення, розвиток і функціонування географічної оболонки Землі, особливості тектонічної будови і рельєфу материків і океанів, поширення корисних копалин, типи клімату на планеті та агрокліматичні ресурси материків та їх регіонів, основні закономірності циркуляції вод Світового океану, характеристики внутрішніх вод материків, особливості прояву закону географічної поясності та природні зони і висотну поясність на материках, сучасну ландшафтну структуру материків та принципи фізико-географічного районування, вплив природних умов і ресурсів на особливості природокористування, регіональні екологічні проблеми та природоохоронні території.

Бакалаври повинні вміти: обґрунтовувати та пояснити визначення основних понять та категорій курсу, аналізувати основні етапи та закономірності формування материків та океанів, обґрунтовувати особливості поширення різновидів форм рельєфу, корисних копалин на материках і в океані у зв'язку з тектонічною будовою та геологічними відкладами, аналізувати фізико-географічні умови регіонів планети, виявляти основні екологічні проблеми, визначати комплекс природних умов і ресурсів, що впливають на життєдіяльність населення в різних регіонах і країнах світу, добирати, аналізувати, систематизувати та узагальнювати матеріали з фізичної географії, обґрунтовувати необхідність виділення центрів збереження біорізноманіття та природоохоронних об'єктів, спрямовувати свою науково-дослідницьку діяльність на вирішення регіональних проблем.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається упродовж 5 і 6 семестрів навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 270 годин.

Регіональна економічна і соціальна географія

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Регіональна економічна і соціальна географія» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є формування світогляду знань культурно-освітнього рівня про глобальні і регіональні проблеми зарубіжних країн і регіонів світу. Прослідковується динамічна комбінація способів мислення та професійних якостей щодо сучасних геополітичних проблемам і глобальних концепцій людства.

Змістові модулі: застосування різних методичних прийомів суспільно-географічних досліджень окремих регіонів світу, використання специфічних способів збору інформації задля аналізу, оцінки реального стану та прогнозування перспектив розвитку макрогалузевої структури господарських комплексів окремих країн та регіонів світу.

Кількість кредитів: 9.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: розуміння процесів розвитку сучасної економіки як цілісної органічної системи (сукупність національних економік) з одного боку і єдиного наднаціонального простору – з іншого боку, що надає можливість виокремити типологічний та регіонально-інтеграційний підхід до класифікації країн світу.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: наукові підходи до типології країн світу, історико-географічні райони світу та їх соціально-економічну характеристику, регіональні відмінності та їх угруповання, рівень і характер економічної інтеграції;

Бакалаври повинні вміти: здійснювати систематизацію та аналізувати чинники, які впливають на рівень соціально-економічного розвитку країн світу, складати регіональні комплексні економіко та соціально-географічні характеристики країн та окремих регіонів світу та давати оцінку їх сучасного рівня і характеру економічної інтеграції.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається упродовж 7 і 8 семестрів навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 270 годин.

Фізична географія України

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Фізична географія України» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є формування системи фізико-географічних знань про територію нашої країни (природні умови і природні ресурси та їх комплексне і раціональне використання) як невід'ємної складової частини загальної системи знань про природу – природничої наукової картини світу. Методологічною основою природничої наукової освіти є екологічний реалізм, який ставить умовою істинності знань про дійсність перевірку її (істинності) у безпосередньому спілкуванні з довкіллям.

Змістові модулі: уявлення про об'єкт дослідження – територію України, сучасні предметні напрямки географічної науки та методи її дослідження, що апробовані для території України, теоретико-методологічні та методичні виміри вивчення природних умов і природних ресурсів України, використання новітніх методів дослідження.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: іспит.

Мета навчальної дисципліни: знання та розуміння понять про природно-територіальні і природно-аквальні комплекси України та характер взаємозв'язків між природними компонентами, засвоєння основних сучасних теоретико-методологічних положень фізико-географічного аналізу території України, знання про регіональні особливості впливу природних умов на господарську діяльність і проживання людей, а також антропогенний вплив на зміни природних

умов і природних ресурсів, збереження довкілля та природоохоронний фонд, забезпечення сталого розвитку суспільства.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: чітко знати географічне положення та історію досліджень території України; основні риси геологічної, тектонічної будови та рельєфу України, закономірності кліматичних умов і ресурсів України, основні річкові басейни, поширення підземних вод та їх використання, особливості поширення ґрунтово-рослинного покриву, поширення несприятливих фізико-географічних процесів і їх наслідки, сучасну екологічну ситуацію в Україні;

Бакалаври повинні вміти: визначати фізико-географічне положення, здійснювати фізико-географічну характеристику досліджуваних територій, володіти інформацією фізико-географічних карт, оцінювати природні компоненти, визначати їх сучасний стан та перспективи.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 5 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

Економічна та соціальна географія України

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Економічна та соціальна географія України» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є оволодіння студентами знань про глобальні і регіональні проблеми України та її регіонів. Сприяє формуванню особливих способів мислення та професійних якостей щодо сучасних геополітичних.

Змістові модулі: методичні прийоми суспільно-географічних досліджень окремих регіонів України, способи збору інформації задля аналізу, оцінки реального стану та прогнозування перспектив розвитку макрогалузевої структури господарських комплексів окремих економічних районів та їх адміністративних одиниць.

Кількість кредитів: 6.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: розуміння процесів розвитку сучасної економіки як цілісної органічної системи (сукупність національних економік) з одного боку і єдиного наднаціонального простору – з іншого боку, що надає можливість виокремити типологічний та регіонально-інтеграційний підхід щодо вивчення України.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: закономірності та методи суспільної географії, предмет, зміст і методи економічної і соціальної географії України, особливості суспільно-географічного положення України і його вплив на розвиток її економіки, природно-ресурсний потенціал держави і проблеми його освоєння, демографічних проблем і перспективи України, територіальну організацію господарства держави і її окремих регіонів;

Бакалаври повинні вміти: аналізувати загальні закономірності та регіональну диференціацію економічних і соціальних процесів в Україні, давати оцінку сучасного суспільно-географічного положення України та її природно-ресурсного потенціалу, викреслювати статеву-вікову піраміду населення України, описувати її, характеризувати розвиток і розміщення провідних галузей і міжгалузевих комплексів і економічних регіонів, складати картосхеми та економіко- і соціально-географічні характеристики окремих регіонів України.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 7 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 180 годин.

Географія промисловості

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Географія промисловості» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтового оволодіння студентами матеріалу щодо проблем територіальної

організації промислових комплексів регіонального рівня, планування та проектування розвитку промислових комплексів.

Змістові модулі: економіко-географічна характеристика промислових комплексів різних рангів, розробка плану розвитку галузей промисловості, характеристика галузевої й територіальної структури промисловості України та світу, здійснення промислового районування.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: розуміння закономірностей, принципів і факторів формування промислових комплексів, особливостей формування та функціонування промислових комплексів, проблеми промисловості сучасної України та шляхи їх вирішення.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: понятійно-термінологічний апарат науки, фактори розміщення промислового виробництва, особливості формування та функціонування промислових міжгалузевих комплексів, промисловий комплекс України та світу, особливості його сучасного розвитку, проблеми промисловості сучасної України та перспективи їх подолання.

Бакалавр повинні вміти: давати комплексну економіко-географічну характеристику промислових комплексів різних рангів, складати план розвитку галузей промисловості, досліджувати закономірності, принципи і фактори формування промислових комплексів, характеризувати галузеву та територіальну структуру промисловості України та світу, складати схему промислового районування.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 5 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

Географія АПК

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Географія АПК» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Сприяє формуванню знань щодо теорії та практики функціонування агропромислового комплексу України і світу. Студенти набувають навичок суспільно-географічної характеристики АПК будь-якого регіону.

Змістові модулі: розробка та реалізація проектів розвитку агропромислового комплексу усіх рівнів організаційно-управлінської структури, методи та прийоми збору інформації задля аналізу та оцінки реального стану та прогнозування перспектив АПК, управління та контроль за їх виконанням рішень на агропромислових підприємствах підприємствах.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: розуміння процесів, що відбуваються у ланках агропромислового комплексу на сучасному стані розвитку економіки, використання ефективних методів управління, що забезпечуватимуть функціонування агропромислових підприємств усіх ланок.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: теоретико-методологічні основи функціонування агропромислового комплексу, функціональні зв'язки АПК, ознаки типізації АПК, основні методи дослідження, умови і фактори територіальної диференціації процесів агропромислового комплексотворення, особливості територіальної організації розвитку основних сфер АПК, основні проблеми розвитку АПК, територіальну структуру АПК, роль зовнішніх економічних зв'язків у розвитку АПК;

Бакалавр повинні вміти: аналізувати стан і перспективи розвитку АПК, характеризувати територіальну структуру АПК, давати комплексну характеристику окремих галузей і підкомплексів, наносити на контурну карту і описувати розвиток та розміщення основних сфер АПК, розробляти заходи екологізації усіх сфер агропромислового комплексу.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 7 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

Методика навчання географії та основ економіки

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Методика навчання географії та основ економіки» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтовного оволодіння студентами матеріалу щодо Ґрунтовні знання з методичної науки та з географічних дисциплін, володіння передовим педагогічним досвідом та найважливішими закономірностями процесу формування знань. Розвиток навичок оцінки методичної та методологічної ролі різних типів інформації, використання її у взаємозв'язку, у світлі провідних завдань, визначених навчальною програмою.

Змістові модулі: Розуміння теоретичних та методичних основ використання принципів, методів, засобів та організаційних форм навчання у процесі вивчення географії. Уміння самостійно планувати і творчо проводити уроки та виховну роботу, а також – обґрунтовувати сукупність дидактичних умов, які сприяють ефективному вивченню географії, з урахуванням сучасних вимог школи.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: Майстерно поєднувати традиційні та інноваційні технології у процесі організації навчально-виховної роботи з школярами. Вміння активізувати пізнавальну діяльність учнів, спрямувавши її на підготовку особистості до практичної діяльності. Творчо використовувати різні форми роботи та засоби і методи навчання; володіти методикою організації навчально-дослідної роботи у школі.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: зміст, основні завдання та проблеми методики викладання географії у педагогічній теорії і практиці сучасної школи; історію методики навчання географії та особливості її розвитку у нинішній час; найважливіші закономірності процесу формування географічних знань; теоретичні та методичні основи використання принципів, методів, засобів та організаційних форм навчання у процесі вивчення географії; структуру, зміст, головні завдання курсів географії загальноосвітньої школи та методичні особливості їх вивчення;

Бакалавр повинні вміти: самостійно підбирати форми роботи, методи та прийоми навчання, використовувати відповідні засоби навчання при вивченні географії; розробляти методику проведення уроків та інших форм організації навчально-виховної роботи; повинні вміти систематизувати навчальну інформацію на основну та допоміжну, виділяти провідні географічні поняття і закономірності; мають володіти відповідними навичками бачення методичної та методологічної ролі різних типів інформації, розглядати її у взаємозв'язку, у світлі провідних завдань, визначених навчальною програмою; обґрунтовувати сукупність дидактичних умов, які сприяють ефективному вивченню географії у школі.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 3 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

Краєзнавство

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Краєзнавство» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є оволодіння студентами основними методами Ґрунтовні знання теоретичних основ краєзнавства як складової частини географічної науки. Володіння системою знань про дослідження природних і соціально-економічних особливостей рідного краю та про використання краєзнавчого принципу як одного з важливих компонентів методики формування географічних понять та закономірностей. проведення моніторингу, розуміння місця

моніторингу в системі охорони природи.

Змістові модулі: Сформована система знань про методи та провідні аспекти дослідження природних і соціально-економічних особливостей рідного краю, про форми організації туристсько-краєзнавчої роботи та їх використання у практичній діяльності.

Кількість кредитів: 6.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: володіння методичними прийомами використання краєзнавчого принципу навчання на Врізних етапах вивчення географії. Сформовані вміння розробляти власні методичні варіанти організаційних форм краєзнавчої роботи та проводити навчальні краєзнавчі дослідження.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: історію географічного краєзнавства та особливості його розвитку у нинішній час; теоретичні основи краєзнавства як складової частини географічної науки; краєзнавчі та краєзнавчо-географічні поняття і закономірності; значення і місце краєзнавчої роботи у навчально-виховному процесі при вивченні географії, основні проблеми краєзнавства у педагогічній теорії і практиці; методи та провідні аспекти дослідження природних і соціально-економічних особливостей рідного краю; форми організації туристсько-краєзнавчої роботи; методичні основи системного підходу до організації краєзнавчої роботи;

Бакалавр повинні вміти: обґрунтовувати сукупність дидактичних умов, які сприяють ефективному використанню краєзнавчого матеріалу при вивченні географії; розробляти власні підходи до організації різних форм краєзнавчої роботи у процесі дослідження природних і соціально-економічних особливостей рідного краю; застосовувати краєзнавчий принцип навчання при формуванні географічних понять та розкритті закономірностей на різних етапах вивчення географії; організовувати навчальні дослідження на території рідного краю.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 2 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 180 годин.

Курсова робота з географії

Анотація навчальної дисципліни. Курсова робота з географії належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Виконання курсової роботи сприяє поглибленню теоретичних знань, що були здобуті в ході вивчення географічних дисциплін. У студентів формується система теоретичних фізико-географічних і суспільно-географічних знань, прослідковується поглиблення діалектичного розуміння основних закономірностей взаємодії природного довкілля та суспільства, дослідження природних умов, населення та господарства рідного краю, формуються навички аналізу шкільних програм і підручників з географії.

Змістові модулі: виявлення здібностей та ступеня підготовки студентів до професійної зосередженості, творчого аналізу географічної літератури, узагальнення й систематизації загально-географічних знань, індивідуальних локально-географічних спостережень, застосування професійних компетенцій у навчально-виховному процесі з географії, спрямування їх на організацію активної пізнавальної діяльності школярів і розвиток їхніх інтелектуальних здібностей.

Кількість кредитів: 3.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: знання та розуміння сутності системи загальних фізико-географічних, економіко-географічних та соціальних понять, які утворюють фундамент географічної науки, закономірностей розвитку, розміщення і взаємозв'язків природи, населення і господарства різних територій, материків, океанів та їх частин у відповідності з природними та соціально-економічними чинниками, застосування знань про регіональні

особливості впливу природних умов на господарську діяльність і проживання людей, а також антропогенного впливу на природу.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: особливості природи, населення і господарства України, економічної і соціальної географії світу, природокористування та навколишнього середовища, географічні, картографічні, статистичні, геоінформаційні джерела інформації для пошуку, інтерпретації і демонстрації різноманітних географічних даних та формування професійної методичної діяльності вчителя, які передбачають навчання географії заради життя, організовувати, планувати, конструювати й здійснювати свою власну професійну діяльність відповідно до дидактичних принципів навчання; реалізувати локальні принципи навчання географії – краєзнавчий, екологічний, економічний та ін.

Бакалавр повинні вміти: систематизувати, розширювати та поглиблювати здобуті знання зі спеціальності; навчитися аналізувати літературні, фондові, статистичні матеріали; розвинути навички науково-дослідницької роботи, чітко аргументувати власну точку зору з проблеми, що вивчається, оволодіти різними методиками природничо та суспільно-географічних досліджень, сформувати навички розробки наукових висновків і конкретних пропозицій щодо досліджуваної проблеми, володіти методиками та прийомами картографічних і бібліографічних робіт, засвоїти прийоми системного письмового викладу узагальненого матеріалу, правильно та грамотно оформити курсову роботу.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 7 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 90 годин.

Курсова робота з географії, основ економіки та методики навчання

Анотація навчальної дисципліни. Курсова робота з географії, основ економіки та методики навчання належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Виконання курсової роботи сприяє поглибленню теоретичних знань, що були здобуті в ході вивчення нормативних дисциплін. У студентів формується глибокі знання з географії і методичної науки, вміння проводити дослідження, спрямовані на розробку методики формування географічних знань учнів та студентів.

Змістові модулі: володіння теоретичними знаннями щодо використання організаційних форм роботи, а також – принципів, методів, засобів навчання у середній та у вищій школах. Вміння їх застосувати у процесі розробки технологій формування знань учнів та студентів виявлення здібностей та ступеня підготовки студентів до професійної зосередженості, творчого аналізу географічної літератури, узагальнення й систематизації загально-географічних знань, індивідуальних локально-географічних спостережень, застосування професійних компетенцій у навчально-виховному процесі з географії, спрямування їх на організацію активної пізнавальної діяльності школярів і розвиток їхніх інтелектуальних здібностей.

Кількість кредитів: 3.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: навчити на основі аналізу літературних джерел виділяти основну і допоміжну інформацію та акцентувати увагу на провідних ідеях; володіють відповідними навичками бачення методичної та методологічної ролі різних типів інформації, розглядають її у взаємозв'язку, у світлі провідних завдань, які стоять перед сучасною школою. Вміють на належному науковому рівні обґрунтувати власні ідеї, проявляючи творчість геомоніторингу, як галузі географічної науки та природоохоронної діяльності.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: відображення досліджуваної проблеми у науково-методичній літературі; глибоке розуміння провідних ідей, головних понять і закономірностей, що розкриті у відповідній темі; проблеми та перспективи використання результатів досліджень у практичній діяльності вчителя чи викладача географії;

Бакалавр повинні вміти: забезпечувати науковість та логічність викладу матеріалу; підбирати відповідний фактичний матеріал; оформляти роботу згідно вимог; тісно пов'язувати теоретичний матеріал з його використанням при формуванні географічних знань.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 5 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 90 годин.

Навчальна комплексна природничо-наукова практика

Анотація навчальної дисципліни. Навчальна комплексна природничо-наукова практика належить до переліку нормативних навчальних дисциплін, що має на меті підвищити рівень професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Змістові модулі: оволодіння методами метеорологічних спостережень за ходом основних метеоелементів, набуття студентами новинок роботи з метеорологічними приладами, з гірничим компасом, проведення інструментальних, стаціонарних та маршрутних спостережень, формування навичок самостійного опрацювання та аналізу зібраного матеріалу, формування навичок встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між основними метеоелементами та особливістю природних умов певної території, складом гірських порід та геологічними процесами, набуття навичок формування висновків, складання звітної документації, ведення календарів погоди, проведення шкільних екскурсій, оволодіння методами діагностики мінералів та гірських порід в польових умовах, визначення елементів залягання пластів, безпосереднє ознайомлення з водними об'єктами та методами їх дослідження, вивчення методики і оволодіння практичними навичками дослідження гідрологічного режиму водних об'єктів, набуття досвіду в описі та дослідженні гідрологічних процесів.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: закріплення та поглиблення теоретичних знань про основні метеоеlementи, взаємозв'язки між ними, основні закономірності ходу метеоеlementів, набуття практичних навичок проведення основних видів польових гідрологічних спостережень на середніх і малих річках, оформлення отриманих даних – власних та з фондових джерел, закріплення та поглиблення теоретичних знань про залягання гірських порід, набуття навичками низки методів польових геологічних досліджень і формування навичок і вмінь їх застосування, поглиблення і закріплення теоретичних знань і практичних навичок роботи студентів з геодезичними приладами, навчання прийомам виконання топографічних зйомок і оформлення їх результатів у вигляді топографічних планів, профілів, ознайомлення з організацією робіт при польових геодезичних роботах, виконання топографічної зйомки, геодезичних обчислень і вимірів, оформлення польових і камеральних матеріалів у вигляді звіту, набуття навичок самостійної організаторської і практичної діяльності, розвиток ініціативи і виробничої дисципліни при бригадному способі виконання польових робіт.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: етапи і методику складання прогнозу погоди, основні метеовеличини і методику спостережень за ними, методи передбачення погоди, основні метеовеличини і атмосферні явища, закономірності взаємозв'язку між ними, особливості добового ходу основних метеовеличин, діагностичні властивості мінералів і гірських порід, які можна застосовувати в польових умовах, основні види залягання гірських порід, види та елементи геологічних карт, закономірності й причини утворення геологічних формацій, закономірності й причини історії геологічного розвитку даного регіону, основні екзогенні та ендегенні процеси, виконувати гідрологічні дослідження, опрацьовувати зібраний фактичний матеріал, узагальнювати його, аналізувати гідрологічний режим на території

дослідження, будову геодезичних інструментів та інших приладів, основні види топографічних робіт (теодолітну зйомку, технічне нівелювання, тахеометричну і окомірну зйомки, барометричне нівелювання);

Бакалавр повинні вміти: характеризувати атмосферні явища, визначати показники вологості за допомогою психрометричних таблиць, вимірювати за допомогою приладів метеовеличини, аналізувати зміни метеовеличин з підйомом угору, визначати баричний ступінь, складати графіки ходу метеовеличин, аналізувати хід метеовеличин і причини їх зміни, діагностувати мінерали і гірські породи в польових умовах, визначати елементи залягання пластів за допомогою гірничого компаса, описувати відслонення гірських порід, вести геологічний щоденник, виконувати зарисовки виходів гірських порід, складати опис досліджуваної території, обчислювати витрату води річок та інші характеристики стоку; вивчат водний режим ріки за даними водомірного поста, що знаходиться поблизу місця проведення практики (побудова гідрографа і річного графіку рівня води); користуватися геодезичними інструментами і проводити їх перевірки, виконувати нескладні зйомки і нівелювання, вирішувати на місцевості прості геодезичні задачі.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 2 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

Навчальна професійно-орієнтована практика

Анотація навчальної дисципліни. Навчальна професійно-орієнтована практика належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є забезпечення ґрунтового оволодіння студентами практичними знаннями з курсів геоморфологія і палеогеографія, ґрунтознавство з основами географії ґрунтів, ландшафтознавство. У студентів формується уявлення про явища та природні процеси, які відбуваються в геосистемах планетарного, регіонального та локального рівнів.

Змістові модулі: набуття практичних навичок з польових фізико-географічних та комплексних географічних досліджень, ознайомлення з особливостями організації польових географічних досліджень, практичне застосування загальних та специфічних методів дослідження, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та нерозривної єдності усіх природних компонентів.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни:

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: методики польових географічних досліджень, організаційні форми польових досліджень, методи ландшафтних досліджень (фації, урочища, ландшафту), структуру ландшафтів, систематику і класифікацію природних і антропогенних ландшафтів, індексацію генетичних горизонтів ґрунтів та їх морфологічні ознаки.

Бакалавр повинні вміти: володіти методами ландшафтних польових дослідницьких робіт, методи досліджень компонентів геосистем локального рівня (урочищ, фацій), закладати ґрунтові шурфи та здійснювати індексацію генетичних горизонтів та їх опис, зібрати гербарій типових рослин, будувати комплексний ландшафтний профіль по заданому напрямку, складати картосхеми фактичного матеріалу, складати звітну документацію.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 4 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

Виробнича економіко-географічна практика

Анотація навчальної дисципліни. Виробнича економіко-географічна практика належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Завданням практики є забезпечення ґрунтового оволодіння студентами матеріалу щодо комплексних досліджень при

одночасному проведенні економічного та соціального моніторингу. Студенти отримують уявлення про принципи організації і методичні основи соціально-економічних і маркетингових досліджень, про особливості функціонування і виробничої діяльності господарських об'єктів, установ, фірм та організацій, про методику соціально – економічного вивчення складних територіальних систем різного рангу і підпорядкування та про управління цими системами в ринкових умовах.

Змістові модулі: студенти-практиканти під час проходження практики виконують індивідуальні завдання, що їх визначає керівник практики від університету або керівник практики від виробництва з метою формування умінь та навичок самостійного розв'язання конкретних виробничих, наукових або організаційних завдань, дотримуються діючого внутрішнього трудового розпорядку, вивчають і строго дотримуються правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії, беруть активну участь в громадському житті колективу, ведуть щоденник практики.

Кількість кредитів: 3.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: здійснити апробацію теоретичних знань з географічних дисциплін на практиці, ознайомитись із особливостями функціонування галузей та окремих підприємств, визначити проблеми та перспективи розвитку.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: сучасні методи та прийоми наукового аналізу соціально-географічних процесів, сформувані уявлення про принципи організації та методичні основи соціально-економічних та економіко-географічних досліджень, взаємозв'язки між окремими компонентами суспільно-територіальних систем і комплексів територій різного таксономічного рівня, аналітико-статистичні, картографічні і текстові матеріали виробничого та управлінського характеру;

Бакалаври повинні вміти: виконати всю сукупність завдань, які потрібно опрацювати на робочому місці конкретної бази практики, що передбачає збір і опрацювання економіко-статистичної інформації, проведення практичних досліджень та експериментів, необхідних для підготовки кінцевого звіту по практиці або іншого виду наукової роботи.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 6 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 90 годин.

Вибіркові навчальні дисципліни

1.1. Політична географія

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Політична географія» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є формування у студентів знань про територіально-політичну організацію суспільства та територіально-політичні системи різних ієрархічних рівнів. Вивчаються основні школи, течії і парадигми політичної географії.

Змістові модулі: аналіз особливостей сучасної політичної карти світу, застосовування законів та принципів геополітики для пояснення сучасних регіональних процесів, оцінка та прогноз ролі України у світовому політичному просторі.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: розуміння процесів геополітики як практичного інструменту розв'язання регіональних проблем у світі та в Україні, аналіз територіально-політичних систем різних ієрархічних рівнів, оцінка сучасної політичної карти світу.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: об'єктно-предметне поле політичної географії, сутність

територіально-політичної організації суспільства, історичні етапи формування політичної географії, особливості сучасної політичної карти світу, парадигми і концепції геополітики, особливості геополітичної ситуації в окремих регіонах світу, політико-географічне та геополітичне положення України;

Бакалаври повинні вміти: розкривати суть основних концепцій політичної географії, аналізувати територіально-політичні системи різних ієрархічних рівнів, аналізувати сучасну політичну карту світу, давати характеристику політико-географічного та геополітичного положення регіонів і держав світу, використовувати закони геополітики для пояснення сучасних регіональних процесів, давати оцінку ролі України у світовому політичному просторі.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 8 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

1.2. Основи регіональної політики

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Основи регіональної політики» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є здатність розв'язувати складні прикладні задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері політичної діяльності або у процесі аналізу політичної ситуації певної країни чи регіону, що передбачає проведення досліджень та/або опрацювання інновацій і характеризується комплексністю та/або невизначеністю умов.

Змістові модулі: теоретико-методологічна основа розвитку політології як науки, становлення політології та її сучасні проблеми, роль політології у формуванні світобачення людства.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: розуміння політичних процесів як практичного інструменту розв'язання регіональних проблем у світі та в Україні, аналіз політичних систем різних ієрархічних рівнів, оцінка сучасної політичної карти світу

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основні функції прикладної політології, методи, які використовує прикладна політологія для дослідження політичних явищ і процесів, принципи політичного прогнозування, особливості прийняття політичних рішень, психологічні особливості стосунків у середовищі самої влади, основні функції та види політичного маркетингу, принципи формування і організаційну структуру політичної партії, функції політичної партії, особливості застосування виборчих технологій, шляхи розв'язання політичних конфліктів, методи політичного маніпулювання;

Бакалаври повинні вміти: визначати об'єкт і предмет прикладної політології, розкрити взаємозв'язок прикладної політології з іншими науками, характеризувати основні типи та методи політичного прогнозування, розкрити сутність прикладного політичного аналізу, характеризувати основні типи та методи та методи політичного прогнозування, визначати алгоритм прийняття державно-політичних рішень, аналізувати особливості політичного менеджменту, аналізувати діяльність політичної партії, розрізняти моделі виборчих технологій, визначати сутність політичного конфлікту, аналізувати причини виникнення політичного конфлікту, розкрити сутність політичного маніпулювання.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 8 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

2.1. Географія населення з основами демографії

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Географія населення з основами демографії» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є знання щодо основ демографії і географії населення, існуючих концепцій

у сфері демографічної політики, практичних знань про демографічну інформацію, її джерела.
Змістові модулі: основи демографії і географії населення, концепції в демографії, практичні знання про демографічну інформацію, її джерела, розрахунок демографічних коефіцієнтів та їх аналіз, методи геодемографічних досліджень, застосування математико-статистичних методів для відбору, обробки та аналізу демографічної інформації.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: розуміння причин та наслідків територіальної диференціації окремих демографічних процесів та проблем, починаючи від глобальних проблем перенаселення і супутніх проблем, закінчуючи проблемами депопуляції національного, регіонального та локального масштабів.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: головні теоретичні положення географії населення та її підсистем, закономірності геопросторової організації населення світу, регіонів, окремих країн.

Бакалаври повинні вміти: користуватися різноманітними джерелами інформації про населення, аналізувати їх і формулювати висновки, графічно відображати статистичну інформацію, створювати картосхеми.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 6 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

2.2. Основи економічних теорій

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Основи економічних теорій» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є формування знань про економічну систему, її закономірності розвитку, ключові економічні проблеми. Здатність самостійно опрацьовувати значний масив навчального матеріалу. Формування цінностей відповідальної споживацької поведінки, культури інвестування та активної життєвої позиції.

Змістові модулі: категоріально-понятійний апарат дисципліни, формування уявлень про основні індикатори економічного розвитку, причинно-наслідкові зв'язки економічних явищ і процесів, механізми впливу економічної політики на економічний розвиток країни.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: формування уявлень про особливості економічних явищ і процесів, аналіз основних факторів економічного зростання, ефективності економічної політики, функціонування підприємства.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основний категоріальний апарат, закономірності економічного розвитку, механізм функціонування економічної системи та економічної політики щодо регулювання економіки;

Бакалаври повинні вміти: аналізувати причинно-наслідкові механізми економічних явищ та процесів, оцінювати ефективність економічної політики держави.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 6 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

3.1. Урбаністична географія

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Урбаністична географія» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є ґрунтовні знання методологічних основ концепцій урбанізації, особливостей історичного розвитку міст в світі та Україні, проблем та принципів формування сучасного міського середовища.

Змістові модулі: основні прийоми прогнозування змін в територіальній організації населення, особливості територіальної організації міського населення у світі, Україні та її регіонах, підходи теорії центральних місць щодо просторового аналізу систем розселення, принципи і методи функціонального зонування урбанізованих територій.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: сформувати знання основних теоретичних постулатів та концепцій міста і урбаністики, методологічних принципів дослідження міста, особливостей динамічних процесів міського життя, структури міського простору в залежності від історичних, політичних, географічних та інших факторів, основ просторового моделювання урбаністичних систем.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основи територіальної організації населення, закономірностей розміщення і розселення міського населення, теорій урбанізації і територіальної рухомості населення.

Бакалаври повинні вміти: оперувати теоретичними знаннями щодо концепцій міста та урбаністики, проводити дослідження міського середовища з урахуванням усіх засвоєних теоретичних знань, аналізувати факти та явища, які впливають на формування міського середовища.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 6 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

3.2. Географія поселень

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Географія поселень» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є ґрунтовні знання методологічних основ методологічних основ соціології, категорії та закони соціології як науки.

Змістові модулі: прийоми дослідження проблем суспільства, причини негативних суспільних явищ, їх суб'єктивна оцінка, шляхи удосконалення соціальних відносин.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: розуміння основ сутності соціальних процесів, механізмів та закономірностей їх розгортання.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: загальну характеристику суспільства як цілісної системи та її складових елементів, предмет, структуру, функції, принципи, методи, основні категорії та закони соціології як науки, загальний зміст спеціальних соціологічних теорій, процес підготовки, організації та проведення конкретних соціологічних досліджень, основні методи збору, обробки, аналізу результатів соціологічного дослідження, шляхи реалізації результатів соціологічних досліджень і соціальних технологій у суспільній практиці;

Бакалаври повинні вміти: пояснювати, оцінювати, узагальнювати знання про суспільство в контексті системного підходу з елементами структурно-функціонального аналізу, володіти основними соціологічними термінами, користуватися ними під час виступів на семінарі, в дискусіях, диспутах, тощо, користуватися всіма доступними джерелами знань, самостійно добирати матеріал до реферату, доповіді, самостійної роботи, критично аналізувати матеріали засобів масової інформації, брати участь в організації та проведенні соціологічних опитувань, використовувати на практиці результати соціологічних досліджень при діагностуванні причин наявних соціальних конфліктів в сім'ї, колективі, на виробництві, сприяти розв'язанню міжособистісних та трудових конфліктів, виконуючи роль медіатора, використовувати отримані знання соціальних технологій для профорієнтації та профадаптації, зміцнення трудової дисципліни.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 6 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

4.1.Регіональна соціально-економічна статистика

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Регіональна соціально-економічна статистика» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є розуміння змісту спеціальних досліджень – геоморфологічних, кліматологічних, гідрологічних, географії населення, географії промисловості та ін.

Змістові модулі: набуття практичних навичок в польових фізико-географічних, економіко-географічних та комплексно-географічних польових дослідженнях, оволодіння методиками та особливостями проведення польових географічних досліджень, особливості організації польових географічних досліджень.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: засвоєння основ проведення стаціонарних і напівстаціонарних польових географічних досліджень, засвоєння методик дослідження фацій, урочищ, місцевостей, промислових і сільськогосподарських підприємств, різних видів транспорту, комплексних досліджень рекреаційних закладів.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: теоретичні аспекти методики польових географічних досліджень, теоретичні основи системи географічних наук, основні особливості організації та методики польових географічних досліджень, організаційні форми польових досліджень, основні етапи географічних досліджень, методи ландшафтних досліджень (фації, урочища, ландшафту), стаціонарні та напівстаціонарні дослідження, методику польових економіко-географічних досліджень, особливості комплексних прикладних географічних досліджень (для районного планування, для потреб містобудування, для розробки земельного кадастру, охорони природи, для обґрунтування меліорацій, для організації масового відпочинку);

Бакалаври повинні вміти: складати відомості зразків ґрунтів для аналізу, плани лабораторних аналізів зразків, звіти проведених досліджень, володіти методикою фізико- та економіко-географічних досліджень, розрізняти типи морфологічних структур ландшафтів, описувати фації, урочища, сільськогосподарські та промислові підприємства, складати картосхеми (ландшафтів, землевпорядкування, сільськогосподарських типів земель, фактичного використання земель), графіки, блок-діаграми, будувати ландшафтні профілі, вміти визначати структуру та спеціалізацію сільськогосподарських підприємств, орієнтуватися в проблемах охорони природи та раціонального використання природних ресурсів.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 4 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

4.2. Основи геології

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Основи геології» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є формування знань щодо теоретичних і методологічних основ оцінки та особливостей розподілу природних ресурсів. Студенти вчаться самостійно здійснювати пошуки географічної інформації при дослідженні природно-ресурсного потенціалу регіону.

Змістові модулі: розуміння географічних особливостей щодо розподілу природних ресурсів, використання теоретичних знань при управлінні регіоном на основі природно-ресурсного потенціалу.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: розробка програм регіонального рівня із застосуванням оцінки наявних і потенційних природних ресурсів, застосування знань про особливості залягання і розподіл природних ресурсів в ході бізнес планування на підприємстві.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: теоретичні і методичні засади оцінки природних ресурсів, географічні особливості розподілу природних ресурсів, підходи до класифікації природних ресурсів, головні види природних ресурсів (енергетичних, мінеральних, агро кліматичних, гідрологічних, ґрунтових, лісових, рекреаційних);

Бакалаври повинні вміти: грамотно використовувати загально-географічні знання для пояснення і аналізу закономірностей поширення природних ресурсів, правильно застосовувати географічні карти та інші джерела географічної інформації, самостійно здійснювати пошук наукової інформації.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 4 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

5.1. Основи соціально-економічного розвитку територій

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Основи соціально-економічного розвитку територій» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є формування ґрунтовних знань з теоретичних, методологічних та прикладних засад, розуміння особливостей економічних явищ і процесів. Студенти здійснюють аналіз основних факторів економічного зростання, ефективності економічної політики, функціонування підприємства, вивчають конкретні економічні ситуації, обґрунтовують власне бачення шляхів вирішення економічних проблем.

Змістові модулі: опанування категоріально-понятійним апаратом дисципліни, формування уявлень про основні індикатори економічного розвитку, уміння виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки економічних явищ і процесів, механізми впливу економічної політики на економічний розвиток країни.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: набуття знань про економічну систему, її закономірності розвитку, ключові економічні проблеми, здатність самостійно опрацьовувати значний масив навчального матеріалу, формування цінностей відповідальної споживацької поведінки, культури інвестування та активної життєвої позиції.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основний категоріальний апарат, закономірності економічного розвитку, механізм функціонування економічної системи та економічної політики щодо регулювання;

Бакалавр повинні вміти: аналізувати причинно-наслідкові механізми економічних явищ та процесів, оцінювати ефективність економічної політики держави.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 4 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

5.2. Історична географія з основами етнографії

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Історична географія з основами етнографії» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є ґрунтовні знання з теоретичних, методологічних та прикладних засад історичної географії й етнографії, проблематики історико-географічних досліджень в Україні та світі.

Змістові модулі: розуміння ролі природного середовища в антропогенезі й етногенезі та соціально-економічному і культурному розвитку суспільства, тенденцій взаємодії

суспільства і природи в часовому вимірі.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: навчити студентів складати комплексні та інтегральні історико-географічні характеристики таксонів різних рангів, уміння працювати з історичною джерельною базою, аналізувати концепції етногенезу.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: місце історичної географії в системі географічних наук та її зв'язки з іншими науками, особливості взаємодії людського суспільства з навколишнім природним середовищем на різних етапах історичного розвитку, роль природно-географічних чинників в антропогенезі, поняття про етнос та етногенез, расовий, етнічний, лінгвістичний, релігійний склад населення світу;

Бакалавр повинні вміти: виявляти закономірності розвитку історико-географічних утворень, визначати роль природно-географічних факторів у розвитку суспільства, виявляти вплив природних умов на особливості розселення та господарської діяльності людей, аналізувати характер впливу природокористування на довкілля на різних етапах розвитку суспільства аналізувати етнічні процеси у світі та в окремих регіонах і країнах.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 4 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

6.1. Географія транспорту

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Географія транспорту» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін, закладає основи уявлення про властивості транспорту як системи взаємозв'язку простору, часу і витрат на переміщення предмета перевезення, структури і змісту транспортних процесів

Змістові модулі: формування системи наукових знань про сутність транспортної системи та комплексне уявлення про транспорт; системність видової, функціональної і територіальної структур; роль транспорту в сучасному суспільстві, в економіці країни і задоволенні потреб у перевезеннях.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: здатність розробляти та реалізовувати проекти в частині аналізу економічних показників та процесів транспортної системи; реалізації стратегії розвитку; Застосовувати різні способи та методи збору аналітико-статистичної інформації задля аналізу та оцінки реального стану функціонування.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: теоретико-методичні засади формування і розвитку географії транспорту; характеристики видів транспорту та транспортної системи; особливості і місце транспорту в сучасному суспільстві і його роль у функціонуванні економіки України;

Бакалаври повинні вміти: проводити аналітико-статистичні дослідження показників діяльності видів транспорту та лінійних шляхів сполучення; надавати наукове обґрунтування ефективності їх розвитку, давати економіко-географічний аналіз розвитку світових транспортних систем.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 6 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

6.2. Географія сфери обслуговування

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Географія сфери обслуговування» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної

дисципліни є набуття теоретичних і практичних знань основ територіальної організації і територіального обслуговування населення у системі директивно-адміністративних і ринкових економічних відносин.

Змістові модулі: розуміння процесів постіндустріальної стадії розвитку продуктивних сил, яку називають «економікою послуг», ключові фактори економічного розвитку, як наукові знання, нематеріальні форми нагромадження, інформаційні технології, також глобалізація.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: виробити навички застосування методичних прийомів суспільно-географічних досліджень сфери обслуговування, збору інформації для аналізу, оцінки реального стану та прогнозування перспектив розвитку основних груп сфери обслуговування як складової макрогалузевої структури світового господарства.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: наукові підходи до типології та класифікацію сфери обслуговування, чинники, які впливають і визначають рівень розвитку сфери обслуговування;

Бакалаври повинні вміти: аналізувати динаміку торгівлі сфери обслуговування, давати оцінку сучасного стану рівня розвитку сфери обслуговування країн з різним рівнем соціально-економічного розвитку, складати регіональні комплексні характеристики розвитку сфери обслуговування; виявляти територіальні відмінності у рівнях розвитку, реалізації і споживання основних груп сфери обслуговування.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 8 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

7.1. Розміщення продуктивних сил

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Розміщення продуктивних сил» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін, формує ґрунтовні знання щодо теорії та практики виробничих відносин та суспільно-географічного комплексу. Динамічна комбінація способів мислення та професійних якостей щодо формування міжгалузевих комплексів в частині забезпечення потреб, як населення так і господарства в ринкових умовах, їх територіальної організації.

Змістові модулі: Розуміння процесів, що формують взаємодію всіх структурних елементів господарського комплексу України. Уміння використовувати ефективні методи прогнозування та моделювання, що забезпечуватимуть сталий розвиток території, формуватимуть та реалізовуватимуть стратегію його розвитку.

Кількість кредитів: 4.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: навчити збирати та опрацьовувати масиви первинної статистичної інформації для створення соціально-економічних карт, складати і використовувати соціально-економічні карти різного тематичного змісту, масштабу і призначення.

Мова викладання: українська.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: теоретичні основи вивчення територіальної організації продуктивних сил; підходи до класифікації факторів і чинників (традиційні і за пріоритетністю) формування і розміщення господарських комплексів; головні економічні закони, закономірності і принципи розміщення і територіальної організації продуктивних сил; основні теорії і концепції; сутність і особливості трансформації галузевої і територіальної структури господарства України на різних етапах його розвитку; роль територіального поділу праці; сучасний стан проблем та перспектив регіонального розвитку; основи становлення нових форм регіонального розвитку продуктивних сил

Українію

Бакалаври повинні вміти: теоретичні основи вивчення територіальної організації продуктивних сил; підходи до класифікації факторів і чинників (традиційні і за пріоритетністю) формування і розміщення господарських комплексів; головні економічні закони, закономірності і принципи розміщення і територіальної організації продуктивних сил; основні теорії і концепції; сутність і особливості трансформації галузевої і територіальної структури господарства України на різних етапах його розвитку; роль територіального поділу праці; сучасний стан проблем та перспектив регіонального розвитку; основи становлення нових форм регіонального розвитку продуктивних сил України

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 6 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 120 годин.

7.2. Децентралізація та місцеве самоврядування

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Децентралізація та місцеве самоврядування» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є отримання знань щодо впровадження форм та засобів організаційного проектування публічних організацій, модернізації їх структури на засадах проектного управління, пропонувати заходи щодо горизонтальної координації, створення мережових структур на території.

Змістові модулі: Розуміти принципи доброго врядування як сучасної моделі діяльності організацій публічного сектору та бути здатним їх впроваджувати.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: навчити підвищувати потенціал та якість управління в органах влади та публічних організаціях у суперечливих ситуаціях, при обмеженості ресурсів, оцінювати поведінку людей в ході обговорення проблеми, підтримувати дискусії та аргументувати власну позицію. навчити розробляти та реалізовувати проекти в частині реалізації стратегії, застосовувати різні способи збору інформації задля аналізу та оцінки реального стану та перспектив демографічної ситуації й економіки, приймати рішення та здійснювати контроль за їх виконанням.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: особливості формування бюджету, орієнтованого на результат, генерувати альтернативні рішення щодо зменшення витратності та підвищення ефективності в публічному секторі; організацію проектування, розробки та впровадження систем управління якістю та застосовування методики performance-менеджменту;

Бакалавр повинні вміти: формувати та реалізовувати лідерський потенціал, створювати дієві команди та здійснювати управління часовим ресурсом; діагностувати кризи в процесах управління та обґрунтовувати заходи з їх подолання; застосовувати технології бенчмаркінгу для стимулювання розвитку, прогнозувати розвиток територій з урахуванням кон'юнктури ринку, демографічної ситуації, економічних та інших чинників.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 7 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

8.1. Географія науки і культури

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Географія науки і культури» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є знання щодо основних методів та підходів територіальної організації науки і культури суспільно-географічному комплексі. Вміти аналізувати сучасний стан, динаміку і перспективи розвитку цивілізацій світу.

Змістові модулі: розуміння усіх наукових знань, уміння застосовувати їх при дослідженні

різних географічних об'єктів і явищ. Уміння досліджувати організацію науки і культури різномасштабних регіонів, давати оцінку інновацій території.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: здатність розробляти програми регіонального розвитку з урахуванням наукового потенціалу території. Здійснювати управління освітньо-культурним комплексом регіону та оцінювати його сучасний стан.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: теоретичні основи курсу; загальнонаукову картину світу; вузький і широкий аспект географічної культури; ієрархію наукових знань (концепції і гіпотези); географію світових цивілізацій; географію світових культуросновні методологічні засади сучасного регіонознавства, його головні функції та завдання,

Бакалавр повинні вміти: характеризувати наукові дослідження; давати оцінку територіальній організації науки та інновацій; давати оцінку географічній культурі; характеризувати географію світових цивілізацій; аналізувати територіальне розміщення та особливості розвитку і сучасного стану світових культур.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 8 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

8.2 Географія міграцій населення

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Географія міграцій населення» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є формування ґрунтовних знань і практичних навичок суспільно-географічного дослідження міграційних процесів населення на різних таксономічних рівнях; цілісна система соціально-економічного та географічного мислення та знань в галузі управління міграційними процесами у сучасних соціально-економічних і демографічних умовах

Змістові модулі: теоретико-методологічні основи суспільно-географічного дослідження міграцій населення; розкриття ретроспективних особливостей формування сучасних міграційних рухів.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: використання прикладних аспектів суспільно-географічного дослідження міграцій населення; діагностувати регіональну міграційну ситуацію; складати програму дослідження міграцій населення, яка дозволяє отримати кількісну і якісну інформацію трудових мігрантів.

сформувати компетентність у плануванні, проектуванні та виконанні завдань управління регіональним розвитком.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: суть і особливості міграції населення як соціального-економічного процесу; основні категорії понятійно-термінологічного апарату географії міграцій населення; принципи функціональної взаємодії соціальних, економічних, політичних, правових, психологічних і інших чинників, що впливають на міграційні процеси; механізми формування і розвитку міграційної політики на загальнонаціональному та регіональному рівнях; класифікацію видів і типів міграцій; методи і технології аналізу діяльності міграційних служб і організацій, які здійснюють міграційну політику України на різних рівнях; механізми, інструменти і інститути міграційної політики; особливості сучасної міграційної ситуації у Волинській області та Україні

Бакалаври повинні вміти: діагностувати регіональну міграційну ситуацію; пояснювати взаємозв'язок соціально-економічних та міграційних процесів в суспільстві; аналізувати первинну статистичну Географія міграцій населення інформацію; розраховувати основні показники та коефіцієнти міграції населення; складати програму дослідження міграцій

населення, яка дозволяє отримати кількісну і якісну інформацію трудових мігрантів; проводити аналіз міграційних передумов, що складаються в суспільстві, і на його основі складати прогноз розвитку міграційної ситуації у регіоні.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 8 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

9.1. . Територіально-виробничі комплекси і економічне районування

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Територіально-виробничі комплекси і економічне районування» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є знання про науково-методичні основи формування і розвитку територіально-виробничих комплексів та проблеми територіальної організації виробництва.

Змістові модулі: Систематизація знань про закономірності, принципи, економічні і природні передумови територіальної організації виробничих комплексів, ознаки їх класифікації та типології. Розуміння основних засад галузевого і регіонального аналізу територіально-виробничих систематизація знань про закономірності, принципи, економічні і природні передумови територіальної організації виробничих комплексів, ознаки їх класифікації та типології. Розуміння основних засад галузевого і регіонального аналізу територіально-виробничих

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: розуміння структурних елементів територіально-виробничого комплексоутворення. Здатність системного аналізу факторів формування міжгалузевих і інтегральних територіально-виробничих комплексів на території. Уміння застосовувати на практиці принципи, критерії та показники районування

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основи теорії ТВК та суспільно-господарської комплексології; класифікаційні ознаки суспільно-географічних комплексів з метою виділення їх видів і підвидів; основні аспекти структурного аналізу комплексних господарських утворень з метою пізнання складу і співвідношення елементів системи та вдосконалення їх взаємозв'язків; напрямки вдосконалення територіальної організації суспільно-географічних систем з метою підвищення ефективності територіальної організації господарства; принципи, критерії та показники районування

Бакалаври повинні вміти: застосовувати у процесі дослідження основи теорії ТВК та суспільно-географічного комплексоутворення на рівні окремих галузей, їх груп і всього господарського комплексу країни; застосовувати основи теорії суспільно-географічного комплексоутворення при вивченні регіональних проблем розвитку господарства з метою вдосконалення управління територією; користуватись методикою економіко-географічного аналізу виробничих, галузевих, міжгалузевих, територіально-виробничих систем; застосовувати наукові підходи до оцінки умов і факторів комплексоутворення, прогнозування розвитку і функціонування господарських комплексів.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 3 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

9.2. Маркетингова географія

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Маркетингова географія» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є здатність розв'язувати складні прикладні задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або опрацювання інновацій і характеризується комплексністю та/або невизначеністю умов.

Змістові модулі: здатність до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановки мети і вибору шляхів її досягнення, оволодіння культурою мислення. Уміння критично оцінювати свої переваги і недоліки, обирати шляхи і засоби розвитку переваг і усунення недоліків.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: навчити проводити експрес-діагностику стану, сучасних ринків, уміння використовувати нормативні правові документи у своїй діяльності.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: сутність маркетингу та його сучасну концепцію; систему і характеристику сучасного маркетингу; маркетингові дослідження; маркетингову політику комунікацій; комплекс маркетингових комунікацій;

Бакалаври повинні вміти: розробляти методику маркетингових досліджень, використовуючи існуючі методики; вивчати та аналізувати сукупний попит споживачів послуг та чинники впливу на нього, користуючись даними аналізу показників світового та вітчизняного ринків послуг; використовуючи методики аналізу та планування діяльності; розробляти нові технології галузі та визначати соціально-економічний ефект та екологічні наслідки від їх упровадження

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 8 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

10.1. Проблеми комплексного розвитку території

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Проблеми комплексного розвитку території» входить до переліку вибіркових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є здатність до вирішення комплексних територіальних завдань у процесі виробництва, обміну та споживання. Динамічна комбінація способів мислення та професійних якостей з аналізу взаємозалежності сучасних проблем комплексного розвитку території і національної регіональної політики. Аналіз світового досвіду регіональних досліджень і регіональної політики з позиції комплексного розвитку території; інтерпретація та аналіз інтеграційних, регіональних, міжрегіональних і міждержавних економічних процесів та регіональної політики.

Змістові модулі: формування комплексного, системного сприйняття розвитку території з позиції активізації людського фактору, необхідності врахування досягнень науково-технічного прогресу у вирішенні економічних, соціальних, екологічних та інших проблем територій; вивчення проблем ефективного використання природно-господарського потенціалу регіону та розвитку регіональних міжгалузевих комплексів України.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: навчитись розробляти та реалізовувати проекти в частині аналізу соціально-економічного розвитку території та реалізації стратегії. Застосовувати різні способи та методи збору аналітико-статистичної інформації задля аналізу та оцінки реального стану процесів комплексування та комплексного освоєння та використання інтегрального потенціалу визначеної території. Уміння приймати рішення та здійснювати контроль за їх виконанням. навчити проводити експрес-діагностику стану, сучасних ринків, уміння використовувати нормативні правові документи у своїй діяльності.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: теоретико-методичні засади процесів комплексування та комплексного розвитку території; інституційні засади державного регулювання розвитку проблемних територій; державне регулювання інвестиційної діяльності депресивних територій; механізм реалізації державної регіональної політики;

Бакалаври повинні вміти: розробляти методику маркетингових досліджень, використовуючи існуючі методики; вивчати та аналізувати сукупний попит споживачів послуг та чинники впливу на нього, користуючись даними аналізу показників світового та вітчизняного ринків послуг; використовуючи методики аналізу та планування діяльності; розробляти нові технології галузі та визначати соціально-економічний ефект та екологічні наслідки від їх упровадження

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 8 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

10.2. Зарубіжні теорії суспільної географії

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Зарубіжні теорії суспільної географії» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є здатність Формування у майбутніх фахівців з економічної та соціальної географії теоретичних і методичних знань та практичних навичок суспільно-географічних досліджень з урахуванням світового досвіду.

Змістові модулі: Розуміння базових термінів і концепцій зарубіжної суспільної географії. Ознайомлення зі змістом найголовніших англomовних праць із суспільної географії та сучасними напрями суспільно-географічних досліджень у зарубіжних країнах.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: формування знань застосовувати зарубіжні теорії географії культури, теорії географії населення, теорії поведінкової географії, теорії економічної географії, теорії урбаністичної географії, теорії політичної географії у власних соціально-економічних дослідженнях.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: ключові суспільно-географічні терміни, базові концепції та демографічних процесів; чинники розміщення та світові моделі розвитку секторів економіки; зміст найголовніших англomовних суспільно-географічних праць; сучасні напрями суспільно-географічних досліджень.

Бакалаври повинні вміти: вміти перекладати з української на англійську та навпаки суспільно-географічні терміни; вести наукову дискусію із суспільно-географічної проблематики; реферувати англomовні суспільно-географічні праці; робити презентацію результатів наукових досліджень англійською мовою. проводити дослідження і надавати наукове обґрунтування соціально-економічного розвитку територій різного таксономічного рівня; характеризувати інституційні засади державного регулювання розвитку територій.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 8 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

11.1. Географія світового господарства

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Географія світового господарства» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є знання щодо теорії та практики економіки світового господарства, що є втіленням господарської єдності цивілізації, яка

Змістові модулі: розуміння процесів становлення світового господарства як цілісної системи, яка відбувається за умов розвинутої інтенсивної міжнародної торгівлі, розгалуженого міжнародного поділу й кооперації праці, сформованої відповідної комунікаційної мережі. Уміння використовувати ефективні методичні прийоми щодо дослідження макрогалузевої структури світового господарства

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: навчити застосовувати різні способи збору інформації задля аналізу, оцінки реального стану та прогнозуванню сучасних тенденцій формування товарної структури світового ринку, розвитку світової економічної кон'юнктури.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основні теоретичні підходи до вивчення основних секторів світового ринку; його соціально-економічну, регіональну структуру, наукові підходи до вивчення економічної кон'юнктури; чинників, які впливають на загальногосподарську кон'юнктуру в цілому і розвиток окремих товарних ринків

Бакалаври повинні вміти: здійснювати систематизацію та аналізувати чинники, які впливають на розвиток світового господарства; узагальнювати та визначати тенденційні особливості сучасного рівня розвитку світового господарства; проводити узагальнення та презентацію результатів щодо територіальних відмінностей у рівнях розвитку галузей світового господарства.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 8 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

11.2. Географія світового ринку

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Географія світового ринку» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є набуття теоретичних і практичних знань практики для основ територіальної організації географії ринку, ринкових економічних відносин, економічну роль торгівлі з доведення вироблених товарів до споживача і зміни форм власності з товарної на грошову; формування потреб, вимог до споживчих якостей товарів, естетичних смаків; місце торговельних систем як структурних елементів територіальних суспільно-географічних систем, їх зв'язок з ін. підсистемами, об'єктивність і неминучість існування територіальної диференціації рівнів розвитку і розміщення світових ринків.

Змістові модулі: здатність до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановки мети і вибору шляхів її досягнення, оволодіння культурою мислення. Уміння критично оцінювати свої переваги і недоліки, обирати шляхи і засоби розвитку переваг і усунення недоліків.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: навчити проводити експрес-діагностику стану, сучасних ринків, уміння використовувати нормативні правові документи у своїй діяльності.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: сутність маркетингу та його сучасну концепцію; систему і характеристику сучасного маркетингу; маркетингові дослідження; маркетингову політику

Бакалаври повинні вміти: здійснювати систематизацію та аналіз емпіричних досліджень у ролі експортно-імпортних поставок у розвиток і реформування економіки будь-якої країни; узагальнювати та визначати тенденційні особливості у стратегії і тактиці роботи на конкретному товарному ринку; проводити узагальнення та презентацію результатів щодо сучасних проблем розвитку ринку окремих країн.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 8 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

12.1. Агробізнес

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Агробізнес» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є ґрунтовні знання щодо теорії та практики функціонування агробізнесу в нових ринкових умовах. Проводити суспільно-географічну характеристику агробізнесу будь-якого регіону.

Змістові модулі: розуміння процесів, що забезпечують взаємодію всіх елементів агробізнесової діяльності. Уміння використовувати ефективні методи управління, що забезпечуватимуть сталий розвиток агробізнесу та продовольчої безпеки регіону чи держави в цілому.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: здатність розробляти та реалізовувати проекти розвитку агробізнесу на різних рівнях регіонального розвитку. Застосовувати різні способи збору інформації задля аналізу та оцінки реального стану та прогнозування перспектив агробізнесу району, області чи держави загалом. Уміння приймати рішення та здійснювати контроль за їх виконанням на сільськогосподарських підприємствах

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: визначення понять «агробізнес», «аграрний маркетинг», «продовольча безпека», «ринок продовольства»; законодавче підґрунтя яким оперує розвиток агробізнесу в Україні; компонентну та організаційну структуру агробізнесу; систему, функції, структуру продовольчого маркетингу; механізм створення, економічну суть та види аграрних формувань та об'єднань; основні аспекти продовольчої безпеки;

Бакалаври повинні вміти: виділяти суспільно-географічні передумови розвитку агробізнесу; аналізувати компонентну структуру і територіальну організацію продовольчих комплексів; розробляти проект нового продукту харчування, скласти його рекламу і шукати канали збуту; обчислювати індикатори продовольчої безпеки регіонів; розробляти заходи екологізації усіх сфер агробізнесу.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 8 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

12.2. Управління територіально-галузевим розвитком регіону

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна «Управління територіально-галузевим розвитком регіону» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін. Завданням вивчення даної дисципліни є здатність розв'язувати складні прикладні задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або опрацювання інновацій і характеризується комплексністю та/або невизначеністю умов.

здатність розв'язувати складні прикладні задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або опрацювання інновацій і характеризується комплексністю та/або невизначеністю умов.

Змістові модулі: здатність до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановки мети і вибору шляхів її досягнення, оволодіння культурою мислення. Уміння критично оцінювати свої переваги і недоліки, обирати шляхи і засоби розвитку переваг і усунення недоліків.

Кількість кредитів: 5.

Форма контролю: залік.

Мета навчальної дисципліни: уміти використовувати нормативні правові документи у своїй діяльності навчити проводити експрес-діагностику стану, сучасних ринків, уміння використовувати нормативні правові документи у своїй діяльності.

Попередні вимоги:

Бакалавр повинен знати: основи державної регіональної політики та регіональної економіки; форми і методи управління регіональною економікою, знати функції місцевих органів управління та самоврядування; методи аналізу, прогнозування, програмування, побудови стратегій соціально-економічного розвитку регіону;

Бакалаври повинні вміти: формулювати концепцію майбутнього розвитку, визначити шляхи її втілення у суспільно-економічну діяльність регіону, розуміти сутність і структуру регіонального економічного комплексу.

Мова викладання: українська.

Термін вивчення: дисципліна вивчається у 8 семестрі навчання за освітнім рівнем «Бакалавр» в обсязі 150 годин.

Завідувач кафедри економічної та соціальної географії

проф. Ю.М. Барський